

NEPAL:

Væpnet konflikt spisser seg til

Godt gjemt i de nepalske fjellene kjemper et ukjent antall unge geriljasoldater for å rive ned det nåværende politiske systemet. De er rekruttert av Nepals Kommunistparti (maoistene), som siden 1996 har forberedt en væpnet revolusjon. Den senere tiden har opprøret spredt seg til 44 av Nepals 75 distrikter. – Først tar vi distriktene, så tar vi Kathmandu, sier maoister til Bistandsaktuelt. Myndighetene i Nepal nekter å forhandle om opprørernes krav.

Side 12-13

FOTO: SCANPIX

MOSAMBIK:

Tre arrestert etter mordet på journalisten Carlos Cardoso

Side 15

bistandsaktuelt

fagblad om utviklingssamarbeid · nr. 2 · 2001

KN og Hydro i allianse i Sudan

Side 5

Storinvestor i fattige land

Så langt har han investert 520 millioner kroner av norske skattebetaleres midler – i høyrisikoland som Nicaragua, Bosnia, Mosambik og Tanzania. Men Norfunds direktør Per Emil Lindøe har tro på at pengene både vil gi avkastning for Norge og bidra til næringsutvikling for utviklingslandene.

Side 6, 7 og 8

Opposisjonen flykter fra Zanzibar

Side 15

Siste nytt fra Aker Brygge

Side 24

Eks-sjeføkonom i Verdensbanken Joseph Stiglitz frykter at mange fattige land ikke tør å si hva de egentlig mener om «gale diagnoser» og «feil medisin».

FOTO: SCANPIX/AP

– «De to store» gjør fatale feil

Amerikansk toppøkonom kritiserer Verdensbanken og IMF

■ Tidligere sjeføkonom i Verdensbanken Joseph Stiglitz retter knallhard kritikk mot Verdensbankens og IMF's makt og innflytelse i fattige land. – I forhold til å redusere fattigdom, gjør de to, og særlig IMF, gang på gang fatale feil, sier Stiglitz i et intervju med Bistandsaktuelt. Han viser til at IMF's representantskap og styre består av finansministre og sjefer for statsbanker. Få eller ingen der har solid erfaring fra utviklingsøkonomi.

■ Stiglitz, som i dag underviser ved et

topp-universitet i USA, mener at det er på tide å satse mer på kompetansen til vel utdannede økonomer i den tredje verden. – Disse vet oftest langt mer om sitt land, enn de som kommer flyvende inn fra Washington, sier han.

■ Den kjente amerikanske økonomen kritiserer også IMF og Verdensbanken for å være udemokratiske og lite lydhøre for alternativ ekspertise. – De ønsker ingen åpen debatt, og lytter nesten ikke til råd fra noen – med unntak av USAs finansdepartement, sier Stiglitz.

■ Statssekretær Sigrun Møgedal i Utenriksdepartementet minner om at IMF og Verdensbanken er institusjoner som styres av medlemsland. – Landene som er representert i IMF's og Verdensbankens styre går neppe lenger i åpenhet enn det de gir rom for på hjemmebane, sier Møgedal. Hun mener at Stiglitz stiller viktige spørsmål, ikke minst om relevant kompetanse til å takle fattigdomsutfordringene.

Side 10-11

Haleheng eller hevet hode?

AV AXEL BORCHGREVINK

AFRIKA

SEMINARET som NORAD nylig holdt om utviklingssamarbeid med det sivile samfunn ga stoff til ettertanke. Er den tidligere så mangfoldige og selvbevisste floraen av norske frivillige organisasjoner omgjort til et forsiktig haleheng til NORAD? Og er økt samordning av NORADs og organisasjonenes virksomhet veien å gå for å få mer ut av bistandsmidlene?

Seminaret bidro til en nyttig og kritisk gjennomgang av begrepet det sivile samfunn. For egen del var likevel det mest slående å oppleve forskjellen i stemning fra første halvdel av 90-tallet, da jeg selv arbeidet i en norsk frivillig organisasjon og var med på mange tilsvarende møter mellom NORAD og organisasjonene. På den tiden dominerte forestillingen om de frivillige organisasjonene som nyskapende og effektive garantister for en utviklingsprosess basert på lokal deltagelse. Om vi ikke var fullstendig ukritiske i troen på vår egen fortreffelighet, var vi likevel overbevist om at vi sto for et reelt alternativ til den bilaterale bistanden, et alternativ med klare fortrinn.

SELVFLUGELIG er det sunt at det er slått hull på myten om at alle NGOer er nyskapende, fleksible, effektive og flinke til å sikre lokal deltagelse. Det finnes dårlige NGOer, akkurat som det finnes dyktige. Og organisasjonene står overfor mange av de samme problemene som statlig bistand møter - i tillegg til noen egne. Men den nye holdningen jeg opplevde på seminaret innebar mer enn en erkjennelse av dette. Det var også en uttrykt følelse av at tidligere hadde organisasjonene spilt en viktig rolle i form av å bringe nye ideer inn i bistandsdebatten - ideer om deltagelse, likeverdige samarbeid og «empowerment».

Men etterhvert som disse ideene er blitt omfavnet av bilaterale donorer - til og med av en institusjon som Verdensbanken - så har organisasjonene mistet rollen som innovatører. Representanter fra flere av organisasjonene undret seg fra talerstolen over hvordan de hadde tapt sin posisjon på «the cutting edge». I dag, kan det se ut som, er det NORAD som fanger opp nytenkning - for eksempel ved å ta opp begrepet «det sivile samfunn» til diskusjon.

Det var på åttitallet at organisasjonenes rolle som kanal for offentlige midler tok av. Mens det i 1981 var 30 norske organisasjoner som fikk statlig støtte, hadde tallet i 1991

Klarer de statsubsidierte frivillige organisasjonene å bevare sitt særpreg? Bildet viser Bjørge Fredriksen fra Redd Barna i samtale med barn i en flyktningeleir i Makedonia. ILLUSTRASJONSFOTO: TERJE BENDIKSBY/SCANPIX

debatt

vokst til 134. De etablerte organisasjonene som Kirkens Nødhjelp og Redd Barna ble komplementert med Ananda Marga, Fotballforbundet, Den Norske Tannlegeforening og Marys Venner. Mangfoldet ble sett på som en verdi i seg selv.

Denne «la tusen blomster blomstre»-politikken ble imidlertid gradvis modifisert.

På den ene siden er antall organisasjoner med NORAD-støtte blitt redusert. Og på den andre siden har organisasjonenes avhengighet av offentlige midler lagt sine føringer på dem. De har innrettet seg etter NORADs ulike satsingsområder - som f.eks. kvinner, miljø, funksjonshemmede og tørkerammede strøk i Afrika. Videre har de gjennomgått en profesjonaliseringsprosess, som følge av økte krav til forvaltningsrutiner, landkunnskap og bistandskompetanse. Det har vært gode grunner til å stille disse kravene. Resultatet er likevel at fargerikdommen i organisasjonsfloraen er redusert. Symptomatisk nok var det i like stor grad NORAD som organisasjonene som på seminaret ga uttrykk for bekymringer over hva som har gått tapt i denne prosessen.

Noen trekk ved dagens situasjon er dermed: Organisasjonene har utviklet et økonomisk avhengighetsforhold til det offentlige, gjennom «byråkratisk disiplinering» er de blitt likere NORAD og andre bilaterale donorer, og et ønske om å gjenfinne sin egenart og en spesifikk rolle innen bistandssystemet begynner å gjøre seg gjeldende.

Et av siktemålene med seminaret var å øke effektiviteten av det samlede utviklingssamarbeidet. I den forbindelse var et hovedtema «hvordan går vi videre mot en styrket samordning på landnivå» mellom statlig og frivillige organisasjoners utviklingsarbeid. «Styrket samordning» er selvfølgelig et så positivt ladet uttrykk at det er vanskelig å komme med motforestillinger - det gjorde da stort sett ikke organisasjonene heller. Likevel er det grunn til å se nærmere på denne målsetningen.

UTTALELSER UNDER seminaret tydet på at NORAD ser det som ønskelig at organisasjonenes arbeid i enkeltland samordnes med den statlige bistanden innen en overordnet landstrategi. Dette skulle være viktig både for å oppnå best effekt av midlene, og for å lette situasjonen for mottager.

Gjennom «byråkratisk disiplinering» er de frivillige organisasjonene blitt likere NORAD og andre bilaterale donorer.

Tanken om at bedre koordinering er viktig for å forenkle situasjonen for mottageren har sitt utspring i stat-til-stat-samarbeid. I mange bistandsavhengige land brukes en vesentlig del av statsadministrasjonens kapasitet til å forholde seg til ulike donorer. En samordning av dem kan frigjøre ressurser. Argumentet har imidlertid en bakside - en slik koordinering vil på vesentlig vis forrykke maktbalansen mellom partene. En mottager som forholder seg til én stor giver (eller en koordinert gruppe givere) vil stå i et langt større avhengighetsforhold enn en som har en serie med ulike givere. Sårbarheten overfor at denne ene giveren plutselig trekker seg vil være desto større, og muligheten til selv å sette premisser i samarbeidet vil være tilsvarende redusert. Kanskje er denne negative effekten større for NGOer som bistandsmottagere enn for stater.

HVIS SAMORDNING er viktig melder også spørsmålet seg om hvorfor vekten skal legges på å samordne norsk bistand. I mange tilfelle vil samordningsgevinsten være større i forhold til donorer fra andre land. Mer grunnleggende går det an å stille spørsmålet ved om det virkelig er slik at utviklingstiltak gjennomført i forhold til en overordnet strategi gir større effekt enn en serie ukoordinerte aktiviteter. Umiddelbart virker det tilforlatelig - men kanskje er det ikke helt sikkert likevel? For vi kjenner ingen sikker oppskrift for utvikling. Vi har noen velbegrunnede ideer om hvilke elementer som er viktige, men disse inngår i et så komplekst samspill at vår evne til å forutsi og styre slike prosesser er svært begrenset. Utviklingsarbeid dreier seg derfor mer om å prøve seg fram enn om å sette en fasttømret strategi ut i livet. Effekten av samordning av ulike tiltak blir dermed heller ikke nødvendigvis den en håper på. I en slik situasjon av valg under usikkerhet er det slett ikke sikkert at det lureste er å satse alt på en strategi. Det kan være like fornuftig å spre risikoen.

Endelig er det verdt å se på kostnadene ved koordinering. Å få mange aktører til å enes om en felles strategi er gjerne ressurskrevende, og kan lett gi negative bieffekter i form av misnøye og kvelling av nyskapende initiativer. Dersom en ønsker at organisasjonene skal utvikle sine fortrinn basert på sin egenart, er det slett ikke sikkert at å presse dem inn i en overordnet NORAD-strategi er veien å gå.

Axel Borchgrevink er leder for seksjon for utviklingsstudier ved NUPI. Han har tidligere vært daglig leder i Utviklingsfondet.

Bistandsaktuelt forbeholder seg retten til å lagre og utgi alt stoff i fagbladet i elektronisk form.

Redaksjonen forbeholder seg også retten til å forkorte innsendte manuskripter.

På grunn av stor pågang av debattinnlegg, kronikker, reisebrev, og lignende vil mange artikler ikke komme på trykk.

Debattinnlegg honoreres ikke.

Prøv et søk i vårt
internett-arkiv.
Her finner du ca. 1000
artikler om bistands-
og utviklingsspørsmål.
www.bistandsaktuelt.com

bistands
aktuelt

Fagblad om utviklingssamarbeid
nr. 2/01 - 4. årgang

Ansvarlig redaktør:

Astrid Versto

Redaktør:

Gunnar Zachrisen
gunnar.zachrisen@norad.no

Redaksjonssekretærer:

Arve Norheim
Tone Linn Sørensen

Journalister:

Odd Iglebæk
oddigle@online.no
Bibiana Dahle Piene
bibianapiene@hotmail.com

Redaksjonsråd:

Kristin Havgar
Nils Haugstveit
Helge Rønning
Benedicte Bull

Internett:

www.norad.no/bistandsaktuelt
www.bistandsaktuelt.com

Postadresse:

Boks 8034 Dep., 0030 Oslo

Kontoradresse:

Ruseløkkv. 26 (6. etg.)

Telefon sentralbord:

22 24 20 30

Telefon redaksjon:

22 24 20 40 - 22 24 20 64

E-post redaksjon:

gunnar.zachrisen@norad.no

Telefon annonser:

22 24 20 40 - 22 24 20 71

E-post annonser:

gunnar.zachrisen@norad.no

Fax:

22 24 20 66

Design / produksjon:

ok design as, Larvik #2751-fi

Trykk:

Media Øst Trykk AS,
Lillestrøm

Abonnement:

Bistandsaktuelt,
NORAD,
boks 8034 Dep.,
0030 Oslo.
Telefon: 22 24 20 59.
Fax: 22 24 20 66.
E-post:
ba-musa.ceesay@norad.no

Abonnement kan også tegnes
via internett:

www.bistandsaktuelt.com

Abonnementet er gratis.

Artikler i Bistandsaktuelt
uttrykker ikke nødvendigvis
et offisielt syn.

Utgever:

ISSN 1501-0201

Redaksjonen avsluttet:

Mandag 5. mars 2001

Opplag - denne utgave:

9500 eksemplarer

MÅNEDENS SITAT:

«Alle i
Utenriksdepartementet
gikk og sa at nå skal du
møte «Bongo fra
Kongo»...»

Omdiskutert uttalelse fra utenriksminister
Thorbjørn Jagland i underholdnings-
program på TV2 etter besøket fra
president Omar Bongo fra Gabon.

Natur i ubalanse

LEDER Mosambik er nok en gang rammet av flom. Det er ikke lenge siden vår oppmerksomhet ble rettet mot en tilsvarende katastrofe i samme land. En kvinne som fødte et barn i en tretopp var episoden som skjerpet interessen i de store mediakonsernene, og dermed brakte elendigheten inn i stuene våre.

Og det blir ofte de katastrofene der det er mulig å skape nærhet til ofrene som opptar oss. Vonde bilder fra jordskjelvrammede områder der mennesker leter fortvilet etter sine. Hus i ruiner. Det er tynge å holde oppe engasjementet for folk som rammes av langvarig tørke, eller som ikke har tilgang på rent vann eller brensel. Men alt handler om miljø og utvikling.

FNs klimapanel har nylig lagt ferske fakta på bordet som underbygger tidligere antakelser om at noe er i ferd med å skje med klimaet – og at endringene sannsynligvis er et resultat av menneskelige handlinger.

Vi registrerer at hyppigheten av ekstreme naturfenomener øker. Det dreier seg nettopp om flom, tørke og jordskjelv, men også om kraftige snøfall på ellers varme breddegrader eller roser i blomst til nærmere juletider i nord.

Hvis «føre var»-prinsippet fortsatt er en kjøreregulering på miljøområdet, kan vi ikke se bort fra at noe kan ha en sammenheng med drivhuseffekten og handle i forhold til det.

Ekspertene peker på at dersom denne trenden fortsetter er det de fattigste landene og menneskene som bor der som må betale den høyeste prisen. Hus, veier og annen infrastruktur er ikke robust nok til å tåle trykket fra naturkrefter i ubalanse. Naturressursgrunnlaget er også i faresonen.

For noen år siden satte FN's kommisjon for bærekraftig utvikling (CSD) søkelyset på de rike landenes produksjons- og forbruksmønstre. Et sterkt økende energiforbruk, transportmønstre med økende biltetthet og forbruket mer generelt har sin miljøpris. Samtidig lever over en milliard mennesker under fattigdomsgrensen. De har krav på en utvikling som går mot noe bedre.

Etter at Brundtland-rapporten ble lagt fram i 1987 og verdens største FN-konferanse om miljø og utvikling ble arrangert i Rio de Janeiro i 1992, fikk miljøtiltak en skikkelig oppdrift. Rio-konferansen hvilte imidlertid på nok en stolpe – nemlig utvikling. Den dimensjonen fikk mer rollen som lillebror i oppfølgingen. I de siste åra har oppmerksomheten omkring miljøspørsmål dabbet noe av, mens hovedtyngden av de rike landene krymper andelen av bruttonasjonalinntekten som går til bistand.

Ti år etter Rio – det vil si neste år – samles igjen verdens statsledere og NGO-miljøet i Sør-Afrika for å gjøre opp status og finne veier videre. De siste rapportene fra FN's klimapanel, hyppigheten av ekstreme naturkatastrofer og det faktum at kampen mot fattigdom fortsatt står i fokus i utviklingspolitikken, kan gjøre denne konferansen til en nøkkelarena for de løsninger som må finnes på tvers av landegrenser. De vonde bildene fra de omfattende katastrofene er en påminnelse om at noe må skje – raskt.

TB

– Den norske regjeringen må finne en måte å holde fast på sanksjonene, men likevel puste liv i den irakiske økonomien, sier professor Amatzia Baram.

FOTO: CAMILLA SOLHEIM

– Irak kan bli atommakt

rett på sak

HVEM: Professor Amatzia Baram, direktør ved Jødisk-arabisk senter og Gustav Heinemann-instituttet for Midtøstenstudier ved Universitetet i Haifa. Rådgiver for Israels og USAs regjeringer i spørsmålet om Irak.

HVA: Advarer mot at Irak-sanksjonene heves.

HVORFOR: Stadig flere krever opphevelse av FN-sanksjonene mot landet.

Irak-ekspert Amatzia Baram frykter konsekvensene dersom sanksjonene mot Irak oppheves: President Saddam Hussein vil ha atomvåpen innen fire år.

• CAMILLA SOLHEIM
Israeleren Amatzia Baram beskriver Saddam Hussein som en impulsiv mann som ikke alltid har full kontroll over egen dømmekraft. Iraks president er troendes til å starte en atomkrig, og er en mann man ikke kan tillate seg å undervurdere.

Baram advarer mot full opphevelse av FN-sanksjonene mot Irak, og mener vi er på vei inn i et mareritt hvis det skulle skje.

– Det vil være en forferdelig feil å oppheve sanksjonene. Saddam Hussein vil få mellom 20 og 25 milliarder dollar i oljeinntekter i året. Disse inntektene vil ikke gå til mat og medisiner til hans egen lidende befolkning, men føre til at han i løpet av tre-fire år har atomvåpen mellom hendene. Det irakiske folket vil være det første offeret for disse våpnene, sa den israelske historieprofessoren på et seminar ved Norsk Utenrikspolitisk Institutt i Oslo i slutten av februar.

Har atominformasjon. Baram har snakket med flere av Husseins tidligere seniorpersonale som har flyktet fra landet. De bekrefter at Irak ikke er langt fra å kunne utvikle kjernevåpen.

– Saddam Hussein har vitenskapsmenn som kan gjøre arbeidet, det tekniske utstyret og et bibliotek fylt med all informasjon om saken. Og – han vil få arbeidet gjort uten at FN's kontrollører aner hvor det skjer – det er han ekspert på, sier Baram. Det eneste Hussein mangler er anriktet uran.

– I dag har han bare 20 kilo. 500 kilo vil være nok til å lage 20-25 bomber. For å kjøpe det, trenger han penger. Dersom han får penger fra oljesalget vil han klare å kjøpe 500 kilo utarmet uran i løpet av et års tid, mener Baram. Etter hans oppfatning vil det ikke være vanskelig å skaffe stoffet via korrupte russiske offiserer siden kontrollen i Russland fungerer dårlig.

Baram mener Saddam Hussein er farlig fordi han ved flere anledninger har vist at han er villig til å løse konflikter med militære midler. Historieprofessoren er redd for Husseins måte å ta viktige avgjørelser på.

– Historiske avgjørelser har Saddam Hussein tatt helt alene og uten å konsultere noen. Det er derfor jeg er bekymret hvis denne karen får kjernefysiske våpen i hendene, sier Baram.

– Han er ikke gal, men han kan bli veldig «entusiastisk», og da har han ikke lenger full kontroll. Det kan bli svært farlig. Han vil bare true med atomvåpen, men fra det og til atomkrig er det ikke langt. Og for denne mannen er alt mulig – og han er på vei, advarer Baram.

Arabisk-israelsk krig. Han forteller at helt siden uavhengigheten i 1920 har de ulike irakiske regimene bygd opp under den arabiske identiteten, og det har ført til et dypt engasjement i konflikten mellom palestinerne og Israel.

– For uten Sudan og Libya, som ikke kan gjøre noe, er Hussein den eneste arabiske lederen som sier at Israel burde bli knust. Hussein er den eneste som vil tjene på en arabisk-israelsk krig. Krigen vil ikke utkjempe i Irak, men sanksjonene mot landet vil bli avblåst i løpet av kort tid dersom det blir krig – og det vet Hussein, sier Baram.

Stadig flere land setter nå spørsmålsteget ved FN-sanksjonene mot landet på grunn av de store menneskelige lidelsene som Iraks befolkning er påført.

– Vi er inne i en svært vanskelig tid, fordi sanksjonene ser ut til å forsvinne litt etter litt, sier Baram: I dag er det flere oljeselskaper som kjøper olje fra private som igjen betaler Saddam Hussein en ekstra «avgift» på 25 cent per oljefat. Syria har åpnet en oljeledning fra Irak. Det foregår utstrakt smugling av olje.

Målrettede sanksjoner. Baram vil ikke holde på alle sanksjonene for enhver pris. Han vil endre dem som rammer «vanlige folk».

– Det er svært farlig å oppheve sanksjonene, men det er også veldig viktig å finne enda mer spesifikke måter å utføre dem på, slik at man rammer Hussein og ikke det irakiske folket. Det er svært viktig at oljesanksjonene holder 100 prosent. I 1989 var 98 prosent av Iraks eksport olje. Det er her man må innrette sanksjonene, sier Baram. Det betyr at han vil tillate eksport av andre artikler, og Baram mener at man må skape et marked for blant annet hva irakiske bønder produserer.

– Siden nyttår leder Norge komiteen i FN's Sikkerhetsråd som skal overvåke sanksjonene.

– Den norske regjeringen må finne en måte å holde fast på sanksjonene, men likevel puste liv i den irakiske økonomien. Det kan virke som en umulig oppgave, men det er det ikke. Det er bare ikke en enkel jobb.

Flyktninger «spiser» bistand

Svært omstridt og ulik praksis mellom giverlandene

Er utgifter til bolig og språk-opplæring for flyktninger i Norge eller Tyskland bistand? OECDs utviklingskomité (DAC) vil nå rydde opp i reglene for hvordan utgifter til flyktninger i eget land kan bokføres over bistandsbudsjettene. I dag har de ulike giverlandene svært ulik praksis og holdning, framgår det av en ny DAC-rapport.

• CAMILLA SOLHEIM

FLYKTNINGER Siden begynnelsen av 1990-tallet har OECD godkjent at en del av pengene som brukes til mottak av flyktninger, kan defineres som offisiell bistand (ODA). Inkludert er utgifter som transport til mottakerlandet, mat, bolig og språkoppplæring de første tolv månedene. Denne posten ble først tatt i bruk i 1992, men helt siden starten har det vært en svært omstridt praksis.

I Norge har de frivillige organisasjonene, men også i perioder opposisjonen på Stortinget, vært svært kritisk til at bistandspenger skulle gå til norske flyktningmottak. Frykten har vært at dette ville gå på bekostning av bistand til utviklingsland. Det er særlig under de to siste regjeringer at flyktninger i Norge har «spist» stadig mer av det norske bistandsbudsjettet. I bistandsbudsjettet for 2001 er det øremerket 827 millioner kroner til disse formålene.

Noen vil fjerne. I DAC-sammenheng har noen giverland tatt til orde for at slike utgifter ikke skal budsjettføres under posten bistand til flyktninger, men som en egen hovedpost. Noen land har ønsket at man skal utvide ordningen, mens andre igjen ønsker å få den helt fjernet som ODA-bistand.

- Giverlandene er ikke kommet fram til noe kompromiss ennå, men rapporten skal diskuteres på et arbeidsmøte i juni i statistikk-gruppa. De vil komme med forslag som så skal tilbake til de enkelte landene. Dette er en lang prosess, sier Yasmin Ahmad i DAC-sekretariatet til Bistandsaktuelt.

Nødvendig med samme praksis. DAC-sekretariatet har hele tiden

gjort små endringer for å komme medlemslandene i møte. I dag aksepteres for eksempel utgifter til flyktninger som flykter fra borgerkrig eller et svært urolig område.

Rapporten er laget fordi man ser nødvendigheten av mer enhetlige og sammenlignbare tall. I dag er det flere land som ikke inkluderer flyktingutgiftene i den ODA-godkjente bistanden (Belgia, EU, Hellas, Italia, Luxembourg, New Zealand, Portugal, Spania og Storbritannia). Følgende land inkluderer utgifter til flyktninger i eget land på bistandsbudsjettet: Australia, Østerrike, Canada, Danmark, Tyskland, Finland, Frankrike, Irland, Japan, Norge, Nederland, Sverige, Sveits og USA.

Steg kraftig i -99. Blant de sistnevnte landene er det likevel svært ulik rapporteringspraksis. Danmark, Finland, Frankrike, Norge, Sverige og USA rapporterer utgifter til både flyktninger og asylsøkere, noen land bare fører utgifter til asylsøkere, mens andre igjen bare til flyktninger.

Flere momenter gjør det vanskelig å finne sammenlignbare tall mellom DAC-landene. De ulike landene tar imot et ulikt antall flykt-

ninger og asylsøkere. Levekostnadene er relativt lave i et land som USA sammenlignet med de skandinaviske landene. Prosentandel av det totale bistandsbudsjettet varierer stort, og DAC-rapporten viser til at utgiftene i Tyskland, Østerrike, Finland og Norge steg kraftig i 1999 på grunn av flyktninger fra Kosovo til disse landene.

Ikke utviklingshjelp. Storbritannia er prinsipielt sterkt kritisk til at utgifter til flyktninger i eget land bokføres som utviklingshjelp. Labour-regjeringen mener at dette reduserer troverdigheten av utviklingshjelpen, og ønsker at posten skal forsvinne eller at den godkjente tidsperioden (i dag 12 måneder) blir kortere. Tyskland ønsker derimot at en større del av flyktingutgiftene kan føres som ODA-bistand, selv om de i dag har en restriktiv bruk. De har i løpet av 90-tallet tatt imot 43-79 prosent av alle asylsøkere til EU, og 59 prosent av flyktingene fra Bosnia til EU bor fortsatt i Tyskland.

Tre alternativer. Rapporten legger fram tre alternativer: status quo, å inkludere alle flyktingutgifter eller bare å inkludere noen utgifter.

”

Utgiftene i Tyskland, Østerrike, Finland og Norge steg kraftig i 1999 på grunn av flyktninger fra Kosovo til disse landene.

Dersom det første alternativet velges, er man like langt, ifølge rapporten. Selv om halvparten av landene ikke ønsker endrede rutiner, vil det fortsatt være vanskelig å lage en enhetlig og sammenlignbar statistikk. I dag tolkes DAC-reglene svært forskjellig, der landene verken bruker samme definisjon på hva som er en flykting eller hvilke utgifter som skal bokføres.

Politisk kontroversielt. I det andre alternativet vil bistandsandelen av brutto nasjonal inntekt (BNI) øke voldsomt. Da vil landene kunne inkludere alle utgifter til flyktninger i eget land - for alle typer flyktninger så lenge de blir i landet. Rapporten viser at dette er et politisk kontroversielt forslag. Flere utviklingsland og frivillige organisasjoner mener at dette ville bety mindre bistand, og rapporten viser til at dette er alvorlig siden man er inne i en periode der pengesummen til langsiktig utviklingshjelp reduseres eller står på stedet hvil.

Forskerne bak rapporten forkastet disse to alternativene, og mener det tredje, der noen spesifiserte utgifter inkluderes, er det beste.

De europeiske giverlandene er uenige om mottak av flyktninger i eget land skal regnes som utviklingshjelp. På grunn av strømmen av flyktninger fra Kosovo i 1999 gikk en større andel av blant annet Norges totale utviklingshjelp til flyktingmottak i Norge.

FOTO: SCANPIX

- Liten interesse for lik praksis

Avdelingsdirektør Kjetil Paulsen i Utenriksdepartementet mener det ville være «ideelt» om alle land ble enig om en felles praksis.

- Men jeg har liten tro på at det vil skje, det vil kreve fryktelig mye og på møtet der rapporten ble diskutert virket det ikke som om det var noen stor entusiasme for dette, sier Paulsen. Norge har ennå ikke tatt stilling til de ulike alternative rapporten fremholder.

- Denne rapporten er ikke blitt realitetsbehandlet i Norge, fordi man anså den å være så uklar og dårlig, ja nesten ubegripelig, sier Paulsen. På DAC-møtet ble alle land enig om å sende rapporten tilbake til DAC-sekretariatet for å få laget en ny rapport.

Vil investere oljepenger i fattige land

Rundt 60 frivillige organisasjoner ber utviklingsminister Anne Kristin Sydnes å øremerke en del av oljefondet til investeringer i utviklingsland.

• CAMILLA SOLHEIM

OLJEFONDET I regi av Forum for utvikling og miljø i spissen krever en rekke norske humanitære organisasjoner - blant andre Kirkens Nødhjelp, Redd Barna og Norsk Folkehjelp - at en andel av oljefondet skal settes av til «utviklingsfremmende investeringer».

Bidra til sunn økonomi. I et brev til utviklingsminister Anne Kristin Sydnes skriver organisasjonene at «investeringsregimet skal, i tillegg til å gi en akseptabel avkastning og

risiko, innrettes slik at det bidrar til en sunn økonomisk og sosial utvikling i utviklingslandene det skal investeres i.» Organisasjonene mener at dette kan gjøres ved at man definerer nærmere hvilke land, bransjer og selskaps typer det skal investeres i. «En del av denne «u-landsporteføljen» bør avsettes til investeringer i de fattigste utviklingslandene (MUL)», heter det. Brevet er et innspill til Utenriksdepartementet i forbindelse med FN-konferansen «Finansiering for utvikling» som avholdes i løpet av andre kvartal neste år.

Regjeringen skal utrede. - Det er viktig å være med på å skape nye finansieringsmuligheter for utviklingslandene, sier daglig leder Morten Eriksen i Forum for Utvikling og miljø.

Denne oppfordringen kommer i tillegg til fjorårets budsjettforlik mellom Arbeiderpartiet og Sentrumspartiene. Her heter det blant at regjeringen skal utrede «et utviklingsfond som kan brukes til nærmere bestemte bistandsformål i fattige utviklingsland». Ideen om et slikt fond ble lansert etter at flere utviklingsland opplevde sterkt økte utgifter som følge av høye oljepriser - stikk motsatt av effekten for den norske økonomien.

Fem milliarder. De norske frivillige organisasjonene vil at det skal settes av en viss prosent av oljefondet til investeringer i fattige land.

- Men vi synes det er litt for tidlig å si noe konkret tall. I første omgang ønsker vi å få satt fokus på dette som et viktig prinsipp, og så er det

”

Det er viktig å være med på å skape nye finansieringsmuligheter for utviklingslandene.

Morten Eriksen, daglig leder i Forum for Utvikling og miljø

en lang prosess å konkretisere dette, sier Eriksen.

Forum for utvikling og miljø ønsker også at det skal innføres et regime for hele oljefondet for å sikre at investeringene bidrar til å fremme menneskerettigheter, internasjonale miljø- og arbeidsstandarder i selskapene det investeres i.

Informasjonsleder i Utenriksdepartementet Jon Mørland opplyser til Bistandsaktuelt at en eventuell bruk av oljefondet i utviklingsland ikke står på dagsordenen på regjeringens budsjettkonferanse på Halvorsbøle i mars. Mørland vil heller ikke si noe om hvor langt regjeringen er kommet i utredningsarbeidet, men viser til Sydnes' utviklingspolitiske redegjørelse i Stortinget i slutten av april.

Kamp mot parasitt-orm i Sudan

Norsk lege i allianse med KN, Hydro-klubber og miljøbevegelsen

En engasjert lege, en hjelpeorganisasjon med betydelig lokalkunnskap, innsatsvillige Hydro-ansatte og en interessert miljøbevegelse. Det er den interessante konstellasjonen som skal stå for den norske delen av et prosjekt for å utrydde kjempeproblemet med parasitt-orm i Sudan.

• ÅSHILD ELIASSEN

– Det norske samfunnet, ikke minst fagbevegelsen, gnåler for mye om oljefond og lønn. Det er på tide å løfte blikket ut over landegrensene. Med et ørlite bidrag kan vi for eksempel være med på å totalutrydde den farlige guineaormen.

Det hevder John Øyvind Selmer og Sigbjørn Jenssen, begge tillitsvalgte for Hydro Petrokjemisk på Rafnes og Herøya. De har fått medlemmene i fagforbundene NOPEF og NKIF til å gi en times arbeid i kvartalet som bistand til Sudan. Nå går utfordringen til resten av fagbevegelsen i Norsk Hydro og LO.

En ørliten del av vår overflod kan bidra til å utrydde en parasitt-orm. Ormen påfører folk store lidelser, slik at barn ikke greier å gå på skolen og voksne ikke greier å jobbe. Vi forlater ikke prosjektet før ormen er totalutryddet, poengterer de engasjerte fagforbundslederne.

De føyer til at bedriften har lovet å skyte inn like mye penger som det de ansatte til enhver tid klarer å samle inn.

Norsk lege. En meterlang parasitt-orm – såkalt guineaorm – er med andre ord opptakten til en sjelden allianse.

Utenom fagforeningene ved Hydro Petrokjemisk er de andre hovedaktørene Kirkens Nødhjelp, Naturvernforbundet i Telemark og sist, men ikke minst, stiftelsen Health & Development International (HDI). For det er den norske legen, Anders Seim, i HDI som har tatt initiativet til å utrydde den farlige guineaormen fra Sudan. Han har jobbet med u-landsmedisin siden 1988.

Ormen er i dag utryddet overalt, utenom i Afrika. Og her finnes 75 prosent av tilfellene av parasittorm bare i Sudan. Årsaken er den 18 år

Næringsliv og bistand samarbeider om å utrydde guineaormen i Sudan: Fra v. Jan Arvesen fra NOPEF (Norsk Olje og Petrokjemisk Fagforbund), Tone Skaug Jonassen, Naturvernforbundet, prosjektleder Anders Seim, John Øyvind Selmer og Sigbjørn Jenssen, begge tillitsvalgte i Hydro Petrokjemisk.

FOTO: ROLF FORMO, TA

– Sånn skal sudaneseerne få parasittfritt drikkevann, demonstrerer prosjektleder og lege Anders Seim. Målet er å dele ut 9 millioner plastrør med filter i Sudan.

FOTO: ÅSHILDE ELIASSEN

lange borgerkrigen: Folk på flukt kan ikke dra på store filtre og vannkar og har ofte ingen annen utvei enn å drikke infisert vann, påpeker lege Anders Seim.

I følge Seim er antall rapporterte tilfeller guineaorm i Sudan i år 2000, 51.515. Selv antar han at det reelle tallet i hvert fall er dobbelt så stort.

Anders Seim er initiativtakeren til Helse- og Utviklingsstiftelsen, HDI, som jobber med å utrydde guineaorm og elefantstykke.

Plastsugerør. Ifølge Seim kan ormen – med enkle midler – utryddes også i Sudan. Det viktigste hjelpemiddelet er et plastsugerør som filterer drikkevannet og er spesiallaget for folk på vandring.

Gjennom røret kan vannet drikkes direkte på stedet. Modellen stammer fra nomader i Mauretania som bruker planterør til drikkevann. Røret henges rundt halsen i ei snor, alltid tilgjengelig, sier Seim. Vaksiner og medisiner hjelper ikke. Bare filtre kan hindre at larvene spres til mennesker. For en enkel orm har 3-4 millioner larver og kan infisere en hel landsby.

– Hvorfor satses dere på utrydde akkurat guineaormen?

– Fordi sykdommen lar seg utrydde. Guineaorm er den tredje av klodens ødeleggende sykdommer som skal vekk. Kopper er borte, og polio på god vei. En annen årsak er at ormen også virker ødeleggende på folks økonomi og menneskeverd: Landsbyer som er angrepet av guineaorm, kan sette en hel befolkning ut av spill og stoppe matproduksjonen og skolegangen, forteller Seim.

Selv om ormen ikke er dødelig i

seg selv, svekker den allmenntilstanden sterkt, særlig når ormen kryper ut av kroppen etter et år. Denne prosessen kan ta fra tre til åtte uker og medfører kolossale smerter, åpne sår og svært ofte stivkrampe eller blodforgiftning.

Sudanesiske montører. Det var Seim som kontaktet Hydro Petrokjemiske – siden bedriften jobber med plastprodukter – om et eventuelt samarbeid med Kirkens Nødhjelp. Nå har Hydro Petrokjemiske forskuttert produksjonen av plastrørene med 1,75 millioner kroner. Ni millioner rør skal produseres i Kenya, og det er meningen at sudanesiske kvinner i eksil skal montere rørene og filterduken.

Og siden Kirkens Nødhjelp allerede jobbet i Sudan på begge sider av frontene, var det naturlig å be dem ta ansvaret for distribusjonen av plastrørene gjennom sitt nettverk av samarbeidspartnere, deriblant Norsk Folkehjelp og svenske Redda Barnen, forteller Seim.

– Kirkens Nødhjelp har prosjekter både i områder der regjeringen og SPLA har kontrollen. Vi håper at dette bistandsprosjektet kan skape en liten bro mellom frontene. For uten adgang både i nord og sør, vil det være umulig å nå fram til alle landsbyene i krigssonen, sier Liv Steimoeggen i KN.

Også Naturvernforbundet i Telemark er positive til Sudan-prosjektet etter å ha foretatt miljømessige vurderinger: Selv om vi er skeptiske til PVC-plast, er ulempene mikroskopiske i forhold til gevinsten for befolkningen, sier Tone Skau Jonassen i Naturvernforbundet.

Det kan se grotesk ut – og volder store smerter – når en guineaorm er på vei ut av kroppen.

Åshild Eliassen er frilansjournalist.

FAKTA OM PROSJEKTET:

- 8,7 millioner kroner – total-kostnader for produksjon og distribusjon av plastrørene, hvorav 1,75 millioner – forskuttert av Hydro Petrokjemiske, 1 million kroner – stiftelsen HDI og 135.000 kroner – Carter-stiftelsen .
- Kirkens Nødhjelp har påtatt seg å skaffe de resterende millionene.

Mediebedrifter i Risør og Dhaka utveksler ansatte

Ved de to mediebedriftene Drik i Dhaka og Sørvis i Risør er medarbeidere klare til å bytte jobb så snart ledelsen i det nye Fredskorpset gir klar-signal. Går alt som planlagt drar de første fredskorpsdeltakerne av gårde allerede på forsommeren.

• MERETE LINDSTAD

– Både faglig og personlig har jeg store forventninger. I tillegg til å lære meg en del nye knep innen bruk og behandling av farger, håper jeg å få utvidet det du kan kalle det kulturelle uttrykket i designen, sier Heidi Nylund, grafisk designer ved Sørvis Presse & Informasjon.

Hun blir trolig en av de første deltakerne som reiser ut i det nye Fredskorpset. Etter at Sørvis og Drik nylig inngikk avtale om partnerskap, er planen at Nylund og en fotografkollega reiser til Bangladesh i mai-juni for å arbeide hos Drik i ett år. Og til høsten reiser en av designerne fra Drik til Sørvis.

Forretningsmessige fordeler. Partnerskapsavtalen mellom Sørvis og Drik er utformet i tråd med prinsippene for det nye Fredskorpset og er nå oversendt sammen med en søknad til Fredskorpset. Der er henvendelsen tatt svært positivt imot.

– Samarbeidet vil gi oss økt kompetanse på områder der vi er svake, mener Per Kristian Lunden, daglig leder i Sørvis Presse & Informasjon.

Sørvis ble etablert i 1993 og har siden da produsert informasjonsmaterieell for små og store kunder i Aust-Agder i tillegg til NORAD, UD og ulike bistandsorganisasjoner.

Nye markeder. – For Sørvis er et av målene med partnerskapet å få tilgang til nye markeder. Drik har en rekke internasjonale organisasjoner blant sine kunder, og med Drik som brobygger håper vi å komme inn på dette markedet, sier Lunden.

Han mener samarbeidet også vil gjøre Sørvis mer konkurransedyktig.

– I dag kjøper Sørvis ulike tjenester fra underleverandører i Norge, blant annet innen data. Gjennom partnerskapet med Drik vil vi kunne få disse tjenestene for en rimeli-

”

Selv om vi har en del kunder i Vesten, kjenner vi lite til den vestlige tenkningen i design og markedsføring.

Shahidul Alam, direktør for Drik

gere penge – uten at vi dermed skal underbetale kolleger i Bangladesh.

40 ansatte. Tilgangen til nye markeder er også et mål for Driks deltakelse i partnerskapet. Etter at Drik ble etablert i 1989, har bedriften vokst til en allsidig mediebedrift med 40 ansatte. Drik er blant annet en internett pionér og utviklet det første e-postsystemet i Bangladesh. Mest kjent er likevel bedriftens fotoarkiv, som blir brukt av blant andre Times og Newsweek.

– Selv om vi har en del kunder i Vesten, kjenner vi lite til den vestlige tenkningen i design og markedsføring, sier Shahidul Alam, direktør for Drik. – Her vil medarbeidere fra Sørvis kunne hjelpe oss til å se ting fra et vestlig perspektiv – både når de er hos oss og vi er hos dem.

Norsk gigant-investor i Sør

520 millioner kroner er investert så langt – i bedrifter og lokale fond

Norfund, Statens investeringsfond for næringsutvikling i utviklingsland, har nå en forvaltningskapital på 1,1 milliard kroner – en kapitalbase som er forventet å øke til 2-3 milliarder kroner i løpet av 3-5 år. I løpet av de vel tre årene fondet har eksistert, har det investert nær 520 millioner kroner i prosjekter i Afrika, Asia, Latin-Amerika, Midtøsten og på Balkan.

• PAAL ECKHOFF SALVESEN
OG PER KR. LUNDEN

NORFUND

- Tre års virksomhet er for kort tid for å måle hvor vellykkede Norfunds investeringer har vært. De prosjektene vi går inn i har en lengre tids-horisont, sier administrerende direktør Per Emil Lindøe i Norfund.

Det norske investeringsfondet bidrar med risikokapital til næringsutvikling både gjennom lokale investeringsfond og direkte investeringer. Direkteinvesteringer utgjør 38 prosent og investeringsfondene 62 prosent av investeringene så langt. I de direkte investeringene er normalt en norsk bedrift medspiller, og Norfund går inn med en aksjeandel på opp til 49 prosent i foretaket. Etter 4-7 år er det meningen at Norfund skal kunne selge seg ut av foretaket - med fortjeneste.

- Realistisk sett tror jeg Norfunds investeringsportefølje vil utvikle seg etter noenlunde samme mønster som andre internasjonale investeringselskapers. Det vil si at en del av investeringene gir utmerket avkastning, noen gir moderate resultater, mens noe vil gå dårlig og ende med konkurser og tapte penger. Dette er risikoinvesteringer, sier Lindøe.

Risikable investeringer. Han viser til at over 5000 bedrifter gikk konkurs i Norge i fjor, og sier at det ville være merkelig hvis ikke næringslivs-satsinger i andre deler av verden også kan slå feil.

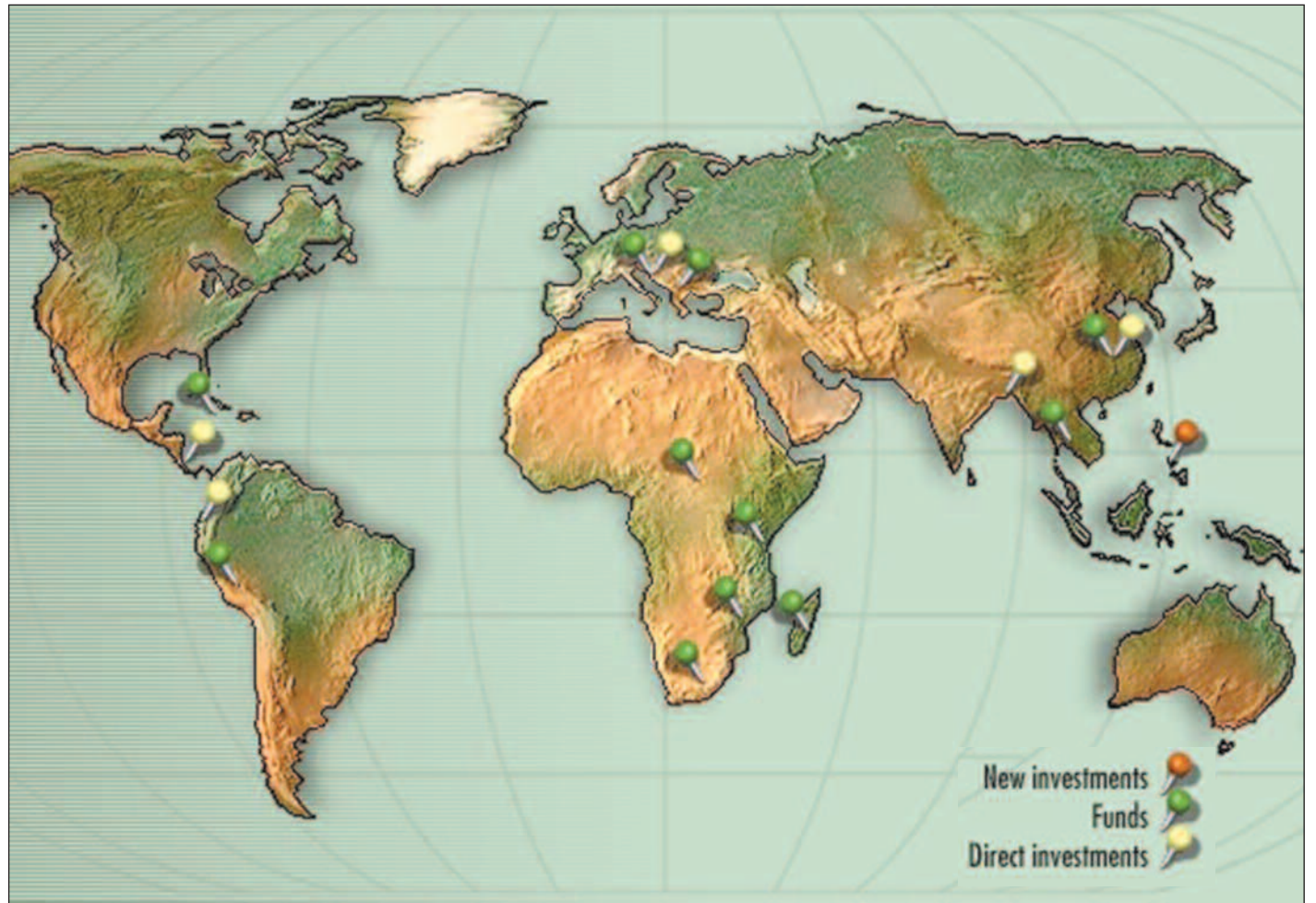
- Selv om vi gjør alt vi kan for å vurdere sikkerhet og langsiktighet, kan for eksempel politisk og økonomisk omveltning eller naturkatastrofer fullstendig endre rammene for investeringene. Markeder og investeringsklima kan endre seg brått og fundamentalt, det ser vi blant annet fra flere asiatiske land og Zimbabwe, sier Lindøe.

Normalt er Norfund representert i styrene i bedrifter og fond der de går inn med penger. Målet med styredeltakelsen er å bidra med kunnskap og nettverk som kan øke inntjeningen, men også å ivareta sosiale, etiske og miljømessige hensyn ved virksomheten.

Bruk for Norfund? Norfunds investeringer velges ut etter søknader fra bedrifter og fonds. Målet er å få fram gode forretningsideer og langsiktig næringslivssatsing der det mangler investeringer for å få dette til.

- Flere internasjonale institusjoner investerer i utviklingsland, og det ser heller ikke ut til å være mangel på risikovillig kapital i det internasjonale markedet. Er det egentlig bruk for Norfund?

- Ja, både som Norfund alene, og i samarbeid med våre partnere. Vi går inn i prosjekter der vår investering

Afrika, Asia, Latin-Amerika og Balkan har vært Norfunds viktigste satsningsområder.

WEB-SIDE: WWW.NORFUND.NO

tema: norfund

”

Det er på ingen måte for mye risikovillig kapital for langsiktig satsing i utviklingsland.

Per Emil Lindøe, administrerende direktør i Norfund.

Mer informasjon om Norfund finner du på www.norfund.no

ring er avgjørende for om prosjektet kan gjennomføres. Det er på ingen måte for mye risikovillig kapital for langsiktig satsing i utviklingsland, og vår innsats er viktig i flere land og innen flere sektorer, sier Lindøe. Norfunds partnere er blant andre IFC (The International Finance Corporation, Verdensbankens avdeling for private investeringer), CDC Group (Commonwealth Development Corporation) og IDB (The Inter-American Development Bank).

Ikke bistand. Selv om Norfund er en post på bistandsbudsjettet, vil ikke

Per Emil Lindøe karakterisere fondets investeringer som bistand, men som næringsutvikling. Investeringer i næringsliv kan gi økonomisk vekst, som igjen kan investeres i utdanning, helsestell og utbygging av infrastruktur. Denne tanken finnes blant annet i policy-dokumentet «Paths out of Poverty», utgitt av IFC. Det private næringsliv er en viktig motor i et lands utvikling, og risikovillig kapital er nødvendig for å sikre fart i denne motoren. En studie av 80 ulike land over 40 år viser at økonomisk vekst kommer hele befolkningen, også de fattige, til gode. Ofte er det også de fattigste som rammes hardest når næringslivet i et land er i økonomisk krise.

- Men det er vel likevel slik at veksten

i det private næringslivet i første rekke kommer bedriftseiere og andre velstående til gode, Lindøe?

- Vi bygger på en grunnleggende forutsetning om at økonomisk vekst i et utviklingsland er med på å bygge opp om landets totale utvikling, også for de fattigste i landet. Men husk at vi bare gjør vårt lille bidrag til utviklingen av deler av den private sektoren i et land. Det er opp til landets politikere og myndigheter å sørge for at den økonomiske veksten fordeles ved hjelp av skatter, avgifter og en rettferdig fordelingspolitikk. Vi i Norfund tar sterke sosiale og miljømessige hensyn i investeringene våre, men uten å miste av syne at vi skal ha en avkastning på investeringene, sier Lindøe.

- Vi bygger på en grunnleggende forutsetning om at økonomisk vekst i et utviklingsland bidrar til utvikling, også for de fattigste i landet, sier Norfunds direktør Per Emil Lindøe.

FOTO: PER KR. LUNDEN/SØRVIS

Norfund satser på leasing i Nicaragua

Nicaragua er det første landet hvor Norfund har en norsk representant fast stasjonert. Nærheten til USA og Mexico, gunstige skatteordninger, statlige stimuli og høy vekstrate i økonomien gjør landet interessant å investere i.

• PAAL ECKHOFF SALVESEN

– Det er fullt mulig å lykkes om en ønsker å satse, sier Mehraz Rafat, Norfunds norske representant i Nicaragua.

Han er overbevist om at det finnes gode investeringsprosjekter, på tross av landets elendige økonomi og uklare politiske situasjon. Norfund har så langt investert i tre lokale fond og et mikrokreditselskap.

Investor i leasingselskap. Norfund har også investert 2,1 millioner amerikanske dollar i det nicaraguanske leasingselskapet Finarca. Leasing er løsningen for mange virksomheter som ikke har nok sikkerhet til å få lån, og hvor et lammende byråkrati forsinket lånesøknadene. Ifølge Nor-

fund har investeringen i Finarca en gunstig utviklingsmessig betydning, og er et eksempel på at Norfund også kan investere i selskaper uten norske interesser.

Finarca er det eneste leasingselskapet i Nicaragua, og henvender seg både til småentreprenører og mindre aktører ellers, og til større selskaper. Hovedideen er altså leasing som et alternativ til lån, noe som er en god løsning i et land hvor kreditttilgang er et stort problem, særlig for virksomheter som ikke kan stille fast eiendom som sikkerhet. Finarca leaser for eksempel motorsykler og kjøretøy til mikrokreditbanken Fama, og utstyr til internettelskapet IBW, som er en av de større aksessleverandørene i landet.

– De har gått i bresjen og finansiert en del ting som landets meget konservative og gammeldagse banker ikke har turt å røre ved, sier Mehraz Rafat om Finarca. Dette er et pionerprosjekt i Nicaragua, som til tross for en viss risiko i starten har gått meget bra.

Raskere saksbehandling. Leasing i Nicaragua er gunstig for kundene av flere grunner. I tillegg til at virksomhetene ikke trenger å stille den

tema: norfund

” De har gått i bresjen og finansiert en del ting som landets meget konservative og gammeldagse banker ikke har turt å røre ved.

samme grad av sikkerhet som ved ordinære lån, går saksbehandlingen langt raskere enn ved en lånesøknad til de tradisjonelle bankene. I tillegg er lovverket i Nicaragua en vesentlig hindring for vanlige banklån, fordi de er vanskelige og dyre å registrere, og som regel tas det sikkerhet i fast eiendom. Leasing gjennom Finarca gjør prosessen lettere. I løpet av 2-3 uker er søknaden behandlet og driftsmidlet tilgjengelig for kunden.

Norfund har i samarbeide med IFC gått inn med til sammen 4,2 millioner amerikanske dollar, og dette har ifølge Rafat gjort Finarca i stand til å nå flere kunder raskere. Ifølge Norfund har resultatene så langt vært svært gode. Finarca har ikke opplevd tap.

Vanskelig marked. Selv om det finnes en del positive trekk ved Nicaraguas økonomiske situasjon, er det like fullt et vanskelig marked å operere i.

– Her er det lav kompetanse innenfor mange områder, dårlig infrastruktur, upålitelig legalt ram-

”

meverk og mye korrupsjon, sier Mehraz Rafat

Nicaragua skal ha presidentvalg i løpet av året, og den politiske situasjonen framover er uavklart. Men Rafat mener at en forsiktig optimisme på lengre sikt er realistisk.

I det afrikanske landet Zambia er Norfund også i ferd med å etablere en representasjon, og Norfund planlegger å øke sine lokale deltakelse både gjennom direkte representasjon og deltakelse i lokale fond.

Norfund-representant Mehraz Rafat om leasingselskapet Finarca.

– Bistand til norske bedrifter, sier Norwatch

– Hvis norske myndigheter ønsker å støtte norsk næringsliv i utlandet, bør de ikke gjøre det over bistandsbudsjettet, mener Morten Rønning i NorWatch. NorWatch er skeptisk til Norfund, som de mener er en «vanlig finansieringsinstitusjon».

• INGER STAVELIN

NorWatch er Framtiden i våre hendes søkelys på norsk næringsliv i Sør, og undersøker norske bedrifters rulleblad i forhold til miljø- og utviklingsspørsmål. Morten Rønning holder et øye med Norfund, og har blant annet besøkt et av selskapene de har investert i, Scancem i Bangladesh. I tillegg har han besøkt en bedrift i Mosambik som Norfund vurderer å gå inn i.

– Jeg er ikke blitt slått av hvor grundige vurderinger de gjør før de går inn i en bedrift, for å si det sånn. Det er to hovedtemaer vi er opptatt av: miljø- og arbeidsmiljøspørsmål, og om bedriften faktisk bidrar til en

lokal økonomisk utvikling. Norfund har ikke løftet nivået på noen av disse områdene så langt, og jeg ser ikke noe som utpeker Norfunds investeringsobjekter som enestående blant andre industriprosjekter, sier Rønning.

Unntatt offentlighet. Han beklager sterkt at Norfund er unntatt fra offentlighetsloven, slik at det er umulig å få fullt innsyn i hva fondet gjør.

– Vi har for eksempel tatt opp spørsmål som bestikkelser av offentlig ansatte for å få saker gjennom byråkratiet. Problematikken blir blankt avfeid av ledelsen, selv om de opererer i land der småskala-smøring er veldig utbredt. Vi hadde håpet at Bondeviks «nullaksept-prinsipp» iallfall ville føre til at Norfund kunne ta en debatt om det, men de avviser det totalt, sier Rønning.

NorWatch-aktivisten har lite sans for kombinasjonen av det han beskriver som «Norfunds lite bindende visjoner» og begrenset offentlig innsyn i Norfunds drift.

Ikke næringsutvikling. NorWatch er ikke tilhenger av at norske bistandsmidler gis til næringsutvikling i det hele tatt.

– Men er det ikke bedre at fattige får en betalt jobb enn gratis matrasjoner?

– Det er vanskelig å avfeie det. Men hvis en ikke stiller høyere krav til næringsutvikling som går via bistandsbudsjettet enn vanlige finansinstitusjoner, kan det fort karakteriseres som misbruk av bistandsmidler. Så langt ser vi at den parten som har mest nytte av norske bistandsmidler til næringsutvikling i Sør, er de norske bedriftene. Lokalbefolkningen kommer dårligst ut. Derfor mener vi at norsk statlig støtte til norske bedrifter ikke burde gå via bistandsbudsjettet, sier Rønning.

– Mener dere at bistandspengene heller burde brukes til næringsutvikling i Sør uten at norske bedrifter er involvert?

– Det er to ting som er viktig: at det er lokal kontroll over utviklingen, og at det er lokal kontroll over avkastningen. Vi har sett for mange eksempler på at norske aksjonærer profitterer på bistand.

– Mener du at Norfund misbruker bistandsmidler?

– Norfund har for kort historie til at en kan si så mye om det. Det tar noen år til før en kan evaluere skikkelig hva de gjør. Norfund *behøver* ikke å være dårlig. Særlig investeringsfondene kan godt gjøre gode ting. Men det er ikke noe i selve systemet i Norfund som sikrer at resultatene vil bli bra, sier Morten Rønning hos NorWatch.

”

Jeg er ikke blitt slått av hvor grundige vurderinger de gjør før de går inn i en bedrift, for å si det sånn.

Morten Rønning, gravende journalist i NorWatch.

FAKTA:

■ Norfund ble opprettet i 1997, og fikk da en startkapital på 225 millioner kroner fra statsbudsjettet. Fondet må selv forvalte sin egen kapital og ta ansvar for tap og vinning ut fra de investeringer som gjøres.

■ Ideen til Norfund ble lansert av Bistandskommisjonen i 1995, og fondet er opprettet som et særlovsselskap.

■ Styret i Norfund utnevnes av Utenriksdepartementet.

Investerer i thailandsk fond

Norfund har investert 5 millioner dollar i Siam Investment Fund II (SIF II) i Bangkok, Thailand. Hensikten med fondet er å tilby kapital til thailandske bedrifter som forsøker å repositionere seg etter den økonomiske krisen i området.

Fondet har en total kapital på omlag 60 millioner amerikanske

dollar. SIF II vil investere i foretak som ønsker omstruktureringer, fusjoner, privatisering eller andre strategiske transaksjoner. Gjennomsnittlig vil investeringene ligge på rundt USD 10 millioner.

Norfund er tildelt styreplass i fondet.

NORFUND S VIKTIGSTE INVESTERINGER:

■ AFRIKA REGIONALT – 5 millioner dollar i African Infrastructure Fund (AIF).

■ TANZANIA – 1,5 millioner dollar i FEDHA Fund, som investerer i små og mellomstore bedrifter.

■ MOSAMBIK – 3,5 millioner dollar i fondet MINCO, som investerer i små og mellomstore bedrifter.

■ SØR-AFRIKA – 2 millioner dollar i fondet Msele, som investerer i små og mellomstore bedrifter. Msele legger spesielt vekt på å styrke og utvikle svart lederkompetanse i regionen.

■ MADAGASKAR - MAURITIUS – 3 millioner dollar i Indian Ocean Regional Fund, som investerer i lønnsomme bedrifter på Madagaskar, Mauritius og andre land i eller grensende til det indiske hav.

■ KINA – 0,9 millioner dollar i elektronikkbedriften Daiyoo. – 3 millioner dollar i investeringsfondet SSIF- SEAF Sichuan SME Investment Fund.

■ BANGLADESH – 5 millioner dollar i Scancement, som produserer og selger sement.

■ FILIPPINENE – 2 millioner dollar i fiskeoppdrettsfirmaet GenoMar.

■ THAILAND – 5 millioner dollar i investeringsfondet SIF II - Siam Investment Fund II.

■ NICARAGUA – Investering på 2 millioner dollar i leasingselskapet Finarca.

■ MELLOM-AMERIKA – 5 millioner dollar i fondet CASEIF, som investerer i små og mellomstore bedrifter.

– 1 million dollar i fondet CAIF, som investerer i mellomstore og større bedrifter.

■ ECUADOR – 0,4 millioner dollar i palmeoljeselskapet Palnorec.

■ PERU – 0,5 millioner dollar i fondet LA CIF, som tilbyr lån og garantier til mikrofinansinstitusjoner i Latin-Amerika.

■ BOSNIA-HERZEGOVINA – 0,5 millioner dollar i Horizonte Enterprise Fund, som investerer i lokale, private foretak. – 1 million dollar i fiskeoppdrettsanlegget Norfish Blagaj.

■ BALKAN – 5 millioner dollar i fondet TransBalkan, som investerer i små og mellomstore bedrifter i Balkan-regionen.

Redusert importbehov og 250 jobber

Norfund er en av investorene i Scancems nye 400 millioner kroners sementfabrikk i Bangladesh. – Her er det en hårfin forskjell på bistand og industrivirksomhet, sier prosjektansvarlig Hans Fredrik Myklestu i Scancem International.

NORFUND

• INGER STAVELIN

Sementfabrikken er under bygging like utenfor Dhaka. I juni-juli i år skal den første lokalproduserte sementen distribueres til byggemarkedet i området. Da skal fabrikkens kostnader kostet 47 millioner dollar (drøyt 400 millioner kroner), og skal kunne produsere 750.000 tonn sement i året. Den lokalproduserte sementen vil erstatte sement som Bangladesh i dag importerer fra land i Sørøst-Asia.

Egenkapitalen i prosjektet er på drøyt 20 millioner dollar. Norfund har gått inn med 5 av disse millionene, og vil ha en eierandel på omlag 25 prosent. Hovedaksjonæren er Scancem med 62 prosent, og to lokale investorer i Dhaka står for i underkant av 7 prosent hver av aksjene. Nesten 27 millioner dollar (235 mill kr) finansieres gjennom lån fra Verdensbanken (IFC), NORAD, Nordic Development Fund og et lån i lokal valuta syndikert av ANZ Bank i Dhaka.

– Norfund har en representant i styret, og opptreter som en profesjonell investor. De er flinke til å gå gjennom alle vesentlige punkter, og stiller krav til avkastning, rapportering og resultater på linje med andre investorer, sier Hans Fredrik Myklestu.

Nyttig og viktig. – Hva sier du til kritikere som mener Norfund gir bistand til norske bedrifter?

– Jeg kan bare snakke på vegne av dette prosjektet. Og her er det en hårfin forskjell på bistand og industrivirksomhet. Fabrikkens arbeid til 250 ansatte, skal produsere et nyttig og viktig produkt for Bangladesh, og med alle de positive lokale ringvirkningene er det ikke langt unna at du kan kalle et slikt industriprosjekt for aktiv og god bistand.

– Har Norfunds medvirkning gjort at prosjektet er blitt håndtert annerledes enn dere ellers ville gjort?

– Ikke på det tekniske, faglige området. Det er Scancem som har

Like utenfor Dhaka i Bangladesh investerer Norfund i en sementfabrikk, som skal være ferdig til sommeren. Her er klinkersiloen under bygging, og bak den vil sementmølla og pakkeriet være. FOTO:SCANCEM

Bildet viser kaianlegget som bygges som en del av sementfabrikken utenfor Dhaka. Til kaianlegget vil det komme båter som frakter klinker fra Chittagong, og båter som frakter sement fra fabrikk til Dhakamarkedet. FOTO:SCANCEM

tema: norfund

kompetanse og erfaring innen produksjon og ledelse av sementfabrikker. Men de har hatt en innvirkning i den forstand at Scancem alternativt måtte investere de 5 millionene selv, noe som ville økt Scancems risiko og eksponering i prosjektet.

– Har Norfund bidratt til å høyne miljømessige eller andre krav til bedriften?

– Øvrige investorer og långivere i prosjektet stiller også meget høye miljøkrav. Norfund har ikke hatt behov for å stille høyere krav enn Verdensbanken og NORAD i så henseende, sier Myklestu.

Glad Norfund ble etablert. Scancem har ifølge Myklestu hatt et godt samarbeid med NORAD i sementprosjekter i Afrika i mange år. Før Norfund ble etablert, savnet Scancem en mulighet for norsk bistand til å investere i aksjekapital i prosjekter i utviklingsland, på lik linje med finansieringsordninger i Sverige og Danmark. Myklestu er derfor glad for at Norfund er blitt en realitet, og synes startfasen til selskapet virker meget lovende.

– Når NORAD gir prosjektene lån, vil ikke oppfølgingen bli så aktiv som den blir når Norfund er med på eiersiden. Som aksjonær vil Norfund naturlig nok ha en tettere og mer aktiv oppfølging av alle sider av prosjektet hele tiden, sier han.

– Kunne dere lånt de fem millionene i en privat bank eller hos en annen privat finansinstitusjon?

– Nei. Ikke til prosjektinvesteringer i Bangladesh. Til det vurderer private institusjoner landrisikoen i Bangladesh fortsatt som for høy, sier Hans Fredrik Myklestu.

Norfund smører maskineriet i Ecuador

– Vårt selskap i Ecuador er en slags test av samarbeidet mellom Norfund og oss. Palmeoljefabrikken i Ecuador er i minste laget til at Norfund prioriterer det, men det kan bli begynnelsen på noe større i Ghana, sier administrerende direktør Andreas Kolaas i det kristiansandsbaserte firmaet Norpalm.

Norpalm investerer i «oljebransjen» – med palmeolje som spesialfelt. Idéen var å finne nye markeder for teknologi som er i bruk i Nordsjøen og om bord på skip – en separator som skiller olje og vann. I dag sender de fleste palmeoljeprodusentene en god del spillvann med oljerester ut i naturen, noe som er med på å skape alge- og plantevekst i vassdragene, som igjen gir dårlige levekår for fisk – som er viktig mat for folk som bor langs de fleste elver og innsjøer. Miljøspespektet hos Norpalm er dermed en basis for forretningsideen, samtidig som moderne teknologi og ledelse skal gjøre det hele til lønnsom butikk for eierne. Dermed skapes

”

De stiller dessuten strenge krav til lønnsomhet, noe som også er positivt.

Andreas Kolaas, administrerende direktør i det kristiansandsbaserte firmaet Norpalm.

det arbeidsplasser i Ecuador, og industri i Norge sikres enkelte leveranser.

Kjøp og opprustning av en forfallede palmeplantasje og ditto palmeoljefabrikk i Ecuador var begynnelsen for Norpalm. Der ville de teste ut oljevannseparatoren før de gikk aktivt ut og markedsførte denne teknologien overfor andre palmeoljefabrikker. Investeringene i Ecuador har kostet 1,6 millioner amerikanske dollar (ca 14 mill kr), og Norfund har bidratt med 400.000 dollar. Det er i underkant av den grensen Norfund har satt for hvor små prosjekter de vil engasjere seg i.

– De bruker ikke veldig mye tid på å følge oss opp; til det er vi for små. Men vi ser på dette som en test av samarbeidet mellom oss. Vi er i gang med et tilsvarende prosjekt i Ghana, som er to-tre ganger så stort som det i Ecuador. Det kan hende at Norfund går inn i det prosjektet også, forteller Kolaas.

Norfund har en representant i

styret i Ecuador-selskapet, og Kolaas mener det har vært nyttig å ha tilgang på den kompetansen Norfund har både innenfor økonomi og juss.

– De stiller dessuten strenge krav til lønnsomhet, noe som også er positivt, sier Kolaas.

– Stiller de andre krav?

– Når det gjelder miljø- og sosiale hensyn er våre egne krav så høye at Norfund ikke har behov for å skjerpe dem. Det er godt å ha en partner som stiller høye krav til lønnsomhet, men som samtidig er opptatt av å gjøre investeringer i miljøtiltak. En kan godt tenke seg investorer som hadde sagt at miljøtiltak ikke er nødvendig hvis de ikke øker lønnsomheten, sier Kolaas.

– Hva hadde dere gjort uten Norfund?

– Opprustningen av fabrikkens og plantasjen ville ha tatt noe lenger tid, men vi hadde gjennomført prosjektet, eventuelt med andre strategiske partnere, sier Kolaas.

Indiske hjerner klare for Norge

Det norske selskapet Nordic Associates møter den store etterspørselen etter IT-konsulenter ved å tilby høykvalifisert hjelp fra India, framgår det av en pressemelding. Dette gjøres ved en såkalt offshore development metode hvor en virtuell IT-avdeling opprettes i India og uten at arbeidskraften trenger å flytte seg fysisk til Norge.

Det nystartede Nordic Associates gir norske bedrifter tilgang på hele 15 000 indiske konsulenter som enten kan hentes inn til Norge eller kan leies ut på «offshore development» basis, hvor det opprettes en egen dedikert programmeringsavdeling i India og uten at arbeidskraften trenger å flytte seg fysisk til Norge.

Offshore development er svært vanlig internasjonalt og mer enn halvparten av «Fortune 500»-selskapene i USA benytter seg av indiske offshore development konsulenter.

På grunn av tidssonene har flere av disse store selskapene dermed en IT-avdeling som er i fullt arbeid 24 timer i døgnet. Nordic Associates tilbyr denne arbeidskraften gjennom Asias største og en av verdens hurtigst voksende IT-konsultentselskap, TATA Consultancy Services (TCS).

– I tillegg til at halvparten av TCSs stab på 15 000 konsulenter har en mastergrad, er selskapet sertifisert etter verdens strengeste kvalitetsstandard. Dette skulle tilfredsstille norske selskapers krav til både kvalitet og ekspertise, sier Shankar A. Narayan, direktør for Nordic Associates.

Ødelegger Buddha-statue

Afghanistankomiteen i Norge (AiN) fordømmer på det skarpeste Talibans ødeleggelse av et av de mest kjente monumentene i Afghanistan, den store Buddha-statuen i Bamiyan-provinsen.

Den 53 meter høye statuen er en viktig del av verdens kulturarv, og en av de store severdighetene i Afghanistan. Islamabad-baserte SPACH (selskapet for bevaring av den afghanske kulturarven) har i årevis arbeidet for å ta vare på den afghanske kulturarven, et arbeid AiN støtter varmt. Vi ber den norske regjeringen om å protestere kraftig mot utgeringen, og advare mot ytterligere ødeleggelser.

Bistanden økte med 8 prosent

Foreløpige tall fra OECD viser at utviklingshjelpen fra OECD-landene i 1999 var på 56,1 milliarder dollar. Sammenlignet med 1998 tilsvarer dette en nominell økning på 8,3 prosent. Norges bistand i 1999 var på 1,37 milliarder dollar, eller rundt 12 milliarder norske kroner.

– Kutt ut miljøbevilgningen

2 mrd. kroner har vært øremerket til grønne tiltak – uten klar strategi, hevder forsker

Særbevilgningen for miljø bør kuttes ut, og pengene i stedet pløyes inn i den ordinære bistanden. Det mener en ekspertgruppe som har evaluert ordningen. To ganger tidligere har andre kommet til samme konklusjon.

• BIBIANA DAHLE PIENE

Særbevilgningen på miljø er en ordning som langt på vei har overlatt seg selv, sier seniorrådgiver

EVALUERING

FAKTA

- Særbevilgningen for miljø ble opprettet i 1984, for å stimulere til økt miljøbevissthet i bistanden.
- Fra 1984 til 2000 er 1,9 milliarder kroner bevilget gjennom ordningen.
- I 1995 utgjorde særbevilgningen 11 prosent av Norges totale miljøbistand. I 1999 var prosentandelen økt til 25 prosent.
- I 1995 – 99 gikk 40 prosent av bevilgningene til prosjekter i Asia (i hovedsak i Kina, Indonesia og India), 31 prosent til globale eller multilaterale prosjekter, og 26 prosent til prosjekter i Afrika.
- I 1997 – 98 bestemte Stortinget at ordningen med særbevilgninger skulle fases ut. Men beslutningen er siden lagt på is.

Olav Isachsen i rådgivningsfirmaet KanEnergi, som har ledet arbeidet med å evaluere miljøbevilgningen.

Miljøbevilgningen ble opprettet i 1984, som et ledd i å styrke miljøbevisstheten i bistanden. Siden den gang er nærmere to milliarder kroner bevilget til ulike prosjekter gjennom ordningen. I fjor ble det øremerket 310 millioner kroner til særbevilgningen, og samme beløp er bevilget i år.

Mangler strategi. Rapporten, som har fått det megetsigende navnet «Taken for granted?», peker først og fremst på mangelen på en samlet profil og strategi rundt bevilgningen. En strategi for pengebruken har nærmest vært fraværende, heter det i rapporten.

– Det er veldig lite strategisk tenkning rundt ordningen, og lite i praktiseringen som gjør den særegen i forhold til annen bistand, sier Isachsen.

– Det hadde vært naturlig å vente seg at en særbevilgning ble brukt til spesielle formål. Vi er noe overrasket over at den ikke blir det. Men når det er sånn, og hovedutfordringen i dag er å integrere miljøhensyn i annen virksomhet, så anbefaler vi å legge ned ordningen, sier Isachsen.

Trekker ikke lærdom. Noe annet evalueringsteamet har bitt seg merke i, er at det er svært vanskelig å finne dokumentasjon på hva slags effekt mange av prosjektene har hatt. For over 70 prosent av prosjektene i undersøkelsen mangler det en avsluttende rapport om tiltaket. Det finnes heller ingen instans som har ansvar for å samle inn dokumenta-

sjon på resultatene.

– At det har vært så lite fokus på å registrere og ta lærdom av prosjektene, betyr ganske enkelt at man ikke får brukt de erfaringene som ligger der, kommenterer Isachsen.

– I noen sammenhenger er det også pekt på at særbevilgningen skal ha et innovativt element. Da er det egentlig temmelig paradoksalt at man har lagt så liten vekt på å trekke ut erfaringene.

Tolket negativt. Dette betyr imidlertid ikke at pengene har vært bortkastet, fremholder Isachsen.

– Det er ingen tvil om at det er kommet mye bra ut av denne bistanden. Men mange av de formålene særbevilgningen tjener, kan enkelt sørges for på annen måte.

– Hvilken signaleffekt vil det gi å legge ned miljøbevilgningen?

– Isolert sett vil det være negativt. Derfor har vi anbefalt å erstatte særbevilgningen med mål for be-

Det hadde vært naturlig å vente seg at en særbevilgning ble brukt til spesielle formål.

Olav Isachsen, seniorrådgiver i KanEnergi.

vilgningene til miljøbistand, etterprøvbare mål for resultatene og bedre virkemidler for å integrere miljø i ordinær bistand, konkluderer Isachsen.

Akutt matmangel i Afrika

HARARE (IPS): Afrika sør for Sahara er rammet av akutt hungersnød som følge av naturkatastrofer og konflikter, opplyser FNs organisasjon for ernæring og landbruk (FAO).

Av i alt 60 millioner mennesker fordelt på 33 land som opplever alvorlig matmangel, ligger hele 16 av statene i Afrika sør for Sahara.

Selv om været den siste tiden har forbedret seg, er tørken i det østlige Afrika fremdeles svært livstruende for de som bor der.

Tre rapporter, samme svar

Tre rapporter på 90-tallet om særbevilgningen på miljø har hatt samme konklusjon: Kutt den ut.

– Hovedargumentet for å opprettholde en særbevilgning må være en grunnleggende mistillit til at systemet evner å gjøre ting skikkelig. Derfor oppretter man en egen bevilgning for å sikre at prioriteter og mål blir ivare tatt, sier u-landsøkonom Stein Hansen. Han ledet arbeidet med den første rapporten om miljøbevilgningen som kom i 1991.

– Vår konklusjon var at dersom man mener alvor med å satse på miljø i bistandsarbeidet, må dette integreres som en del av bistanden. Man må sørge for å innarbeide retningslinjer og rutiner som tar hensyn til miljøet gjennom hele fasen til et prosjekt. Disse rutinene må også overføres til samarbeidslandene, sier Hansen.

Men samtidig som man har inte-

UD skal vurdere

– Det er ofte nødvendig å bruke direkte bevilgninger for å fronte en spesiell sak, som miljø, sier politisk rådgiver Håvard Aagesen i Utenriksdepartementet.

– Men det aller meste av miljøbistanden er integrert i annen bistand, sier Aagesen, og påpeker at til sammen går 1,2 milliarder bistandskroner til miljøtiltak.

I 1997-98 gjorde Stortinget et prinsipielt vedtak om å fase ut særbevilgningene. Men UD har forelø-

pig valgt å beholde ordningen. Nå skal imidlertid UD gå gjennom både budsjettstruktur og miljøbistand. Hva som vil skje med særbevilgningen blir bestemt i løpet av den prosessen.

– Men her har dere fått et særdeles klart råd om å legge ned ordningen?

– Ja, og det vil vi vurdere grundig. Integrering er det viktigste, men det kan likevel være lurt å opprettholde en særbevilgning som kan flagge miljøprofilen ekstra.

I 1995-99 gikk 40 prosent av bevilgningene til prosjekter i Asia.

FOTO: SCANPI

Øst-Timor ut av ruinene

FN sliter med å finne kvalifiserte timoresere til å lede gjenreisningen

DILI (b-a): Øst-Timor raser med raske skritt mot selvstendighet. Mange partier og manglende demokratisk erfaring kan gjøre den forestående valgkampen turbulent.

• I ØST-TIMOR:
NORALV PEDERSEN

Halvannet år har gått siden den historiske folkeavstemmingen 30. august 1999 der et overveldende flertall av det østtimoresiske folk stemte for uavhengighet fra okkupasjonsmakten Indonesia. Folkeavstemmingen druknet i blod da militsen, med åpen støtte fra den indonesiske hæren, satte i gang en voldsorgie som kostet et ukjent antall mennesker livet.

En håndfull timoresiske ledere og FN-funksjonærer fikk ansvaret for å bygge opp et Øst-Timor som lå i ruiner. I dag har de fleste fått tak over hodet og deler av den fysiske og administrative infrastrukturen begynner å komme på plass. Men selv om østtimoreserne i dag ikke lenger trenger å være redde natt og dag, er utfordringene mange.

Øst-Timor som har vært et FN-protectorat siden november 1999, forventes å bli selvstyrt innen årsskiftet 2001/2002. Fra flere hold settes det spørsmålsteget ved om østtimoreserne har kapasitet til å ta over gjenoppbyggingen. Den politiske prosessen frem mot valget på grunnlovgivende forsamling i august har ennå ikke kommet skikkelig i gang.

Spøkelsesby. – Vi er sent ute, men ikke for sent, sier Sergio Vieira de Mello, leder for FN-administrasjonen på Øst-Timor (UNTAET) til Bistandsaktuelt.

– Prøv å være rettferdig med oss. Hovedstaden Dili var en nedbrent spøkelsesby da FN fikk kontroll over byen i slutten september 1999, sier de Mello, men innrømmer at timoriseringen ikke har gått fort nok. Å rekruttere folk på lavt nivå har vært lett, men UNTAET har hatt store problemer med å få kvalifiserte timoresere til mellom- og toppstillinger.

– Cirka 20.000 østtimoresere befinner seg i utlandet. Disse burde komme tilbake og hjelpe til å bygge opp nasjonen, sier de Mello.

Misnøye mot FN. Arbeidsløsheten på Øst-Timor er stor fordi FN ikke i tilstrekkelig grad har greid å rekruttere timoresere til gjenoppbyggingsarbeidet. Lediggangen fører til frustrasjon som både retter seg mot FN, men også i form av rivalisering mellom gjenger og en sterkt økende kriminalitet.

– Det har utviklet seg en misnøye mot de FN-ansatte. Mange østtimoresere ser på UNTAET-mannskapet som privilegerte. Men likevel tror jeg de fleste innbyggere i Øst-Timor vil at vi skal bli værende en god stund fremover for å sikre gjenoppbygginga, sier de Mello.

Innen FN skal gi fra seg styringen kan det bli vanskelig å utvikle et fungerende demokrati på øya. I et land som siden 1562 har vært underlagt henholdsvis portugisisk kolonimakt og et indonesisk terrorregime, har folket knapt demokratiske erfaringer. Etter avkoloniseringen i 1974 ble det riktig nok holdt valg, men dette endte i en blodig borgerkrig, før Indonesia okkuperte øya i 1975.

Politisk uro. Partipolitikken forventes å utvikle seg med stormskritt ut over våren. Til tross for landets beskjedne størrelse og innbyggertall (900.000) er det per i dag etablert mellom tolv og femten partier.

Det sosialdemokratiske partiet Fretilin har stor støtte i befolkningen i hele Øst-Timor. Også det kristeligdemokratiske og det sosialistiske partiet forventes å vinne stemmer.

De siste månedene har en radikal og militant utbrytergruppe fra Fretilin skapt uro. De driver kampanje i distriktene og heiser egne flagg, noe som har virket destabiliserende.

Disse politiske konfrontasjonene – sammen med en historisk arv av manglende demokratiske tradisjoner og personlige konflikter mellom ledende politikere – kan gjøre den kommende valgkampen turbulent. Men UNTAET har ikke villet sette et tak på antall partier:

– Jeg er glad for at så mange parti stiller i dette første demokratiske valget i Øst-Timors historie. Det må være opp til folket selv å trekke sine egne demokratiske grenser, sier Sergio Vieira de Mello.

Noralv Pedersen er norsk frilansjournalist med spesiell interesse for Øst-Timor.

” Prøv å være rettferdig med oss. Hovedstaden Dili var en nedbrent spøkelsesby da FN tok over i september 1999.

Sergio Vieira de Mello, leder for UNTAET – FN-administrasjonen på Øst-Timor.

Falintils kommandant Xanana Gusmao gråter under en seremoni i Øst-Timor 1. februar i år, der frigjøringshæren erklæres som Øst-Timors nye offisielle hær.

FOTO: SCANPIX/EPA

Gusmao vil ha norsk hjelp til utvinning av olje

DILI (b-a): Norge faser ut nødhjelpen til Øst-Timor og satser på langsiktig utvikling av landet som nå reiser seg fra ruinene. Den østtimoresiske lederen Xanana Gusmao håper på norsk bistand i utvinning av oljen i Timorhavet mellom Øst-Timor og Australia.

• NORALV PEDERSEN

– Olje er viktig for en langsiktig utvikling av Øst-Timor. Norge kan gi gode råd for å bygge opp institusjoner og bidra til at Øst-Timor utvinnet oljen på bærekraftig måte. Å få til en timorisering på alle nivåer av samfunnet, også i oljesektoren,

er nødvendig hvis Øst-Timor skal klare overgangen til selvstendighet, sier Xanana Gusmao.

Det er foreløpig uvisst om Norge har noe å bidra med på det området.

– Regjeringen vil opprettholde sitt fokus på situasjonen i Øst-Timor og bidra til at utviklingen mot selvstendighet går så smertefritt som mulig, sa utviklingsminister Anne Kristin Sydnes

under sin reise til Øst-Timor nylig. I begynnelsen av mars undertegnet hun en avtale med Verdensbanken om norsk støtte på ni millioner kroner til et fond for gjenoppbygging og langsiktig utvikling i Øst-Timor.

Langsiktig bistand. Norge bidro med henholdsvis 53 og 46 millioner bistandskroner til Øst-Timor i 1999

Øst-Timor ønsker hjelp fra utviklingsminister Anne Kristin Sydnes til å utvinne olje og gass i havet.

og 2000. Regjeringen opprettholder et tilsvarende nivå også i år.

Norge vil fase ut nødhjelpen, samtidig som den langsiktige bilaterale støtten trappes opp.

– Øst-Timor står på terskelen til selvstendighet og har behov for forpliktende engasjement fra giverlandene, sier Sydnes.

Utviklingsministeren understreker betydningen av samarbeid mellom givene og koordinering av internasjonal bistand.

– For at den norske bistanden skal få størst mulig effekt, har Norge valgt å kanalisere både den kortsiktige og langsiktige bistanden til få aktører med hovedvekt på de multilaterale organisasjonene, sier Sydnes.

Sterkt sivil samfunn. Utviklingsministeren ser det som en styrke for det

østtimoresiske samfunnet at ledere og innbyggerne presser på for å ta over landet så fort som mulig.

– Det viser at Øst-Timor har et sterkt lederskap og et levende sivil samfunn som er beredt til å ta over styringen. Gjennom å støtte desentraliserte bistandsprosjekter kan også Norge være med på å hindre separatisme, sier Sydnes.

Bilateralt kanaliseres alle norske bistandsmidler gjennom Caritas Norge, noe som har vakt forargelse blant andre norske hjelpeorganisasjoner som Kirkens Nødhjelp og Worldview Rights. Caritas Norge driver tuberkuloseklinikker på landsbygda og stipendprogram som støtter flere hundre studenter som gjør ferdig sine studier i Indonesia.

Mugabe strammer til

Domstoler, opposisjonelle og kritiske journalister skal trues til taushet

HARARE (b-a): Stadig flere zimbabwære bruker ordet «fascisme» om måten president Robert Mugabe styrer Zimbabwe på. Opposisjonsleder Morgan Tsvangirai risikerer å sitte i fengsel ved neste presidentvalg. Utenlandske journalister kastes ut, uavhengig presse bombes, Mugabevennlige dommere blir innsatt, og landets innbyggere får ikke lov til å uttale seg negativt om regjeringen.

• WILSON JOHWA

ZIMBABWE Nå er det ett år siden uroen i Zimbabwe begynte, med drap og okkupasjoner av gårdsbruk som ble eid av hvite. I april vokste tumultene i forbindelse med regjeringsvalget, og fasiten ble 30 drepte, fem av dem hvite farmere. Politiet viser stor nidkjærhet i å etterforske anklager mot folk som sympatiserer med opposisjonen, mens de ikke har noen hast med å etterforske lovbrudd som rammer de samme.

I løpet av dette året har Mugabes måte å styre landet på vakt stadig større bekymring, både i Zimbabwe og i hele resten av verden. Mugabes viktigste politiske motstander, Morgan Tsvangirai i Movement for Democratic Change (MDC), sa i september: - Vi ber Mugabe gå på en fredelig måte. Hvis ikke, vil vi kaste ham med vold. 20.000 tilhørere jublet. Men den 15. februar i år fikk MDC-lederen svar på tiltale: han ble siktet for å ha oppfordret til vold.

Kan få 20 års fengsel. Neste presidentvalg i Zimbabwe er varslet i april neste år. Men tidspunktet for valget kan bli et annet. Blir Tsvangirai funnet skyldig, kan han få inntil 20 års fengsel. Men selv om dommen ikke skulle bli på mer enn seks måneder, kan det også være nok til å stoppe den populære tidligere fagforeningslederen fra å delta i presidentvalget. For Mugabe kan skrive ut presidentvalg når han mener det passer.

Det sies nå for øvrig i Zimbabwe at den 77 år gamle Mugabe muligens ikke kommer til å stille til valget selv, men overlater stafett-pinnen til Emmerson Mnangagwa som er ordstyrer (speaker) i Zimbabwes femte parlament. Han har tidligere vært justistminister i regjering-

en. Mnangagwa har stor tillit hos Mugabe og har arbeidet svært tett sammen med den aldrende presidenten i de siste månedene.

Presser ut dommere. Hittil har domstolen i Zimbabwe vært uavhengig. Men Mugabe skal ha kjørt en hard kamp for å få sine egne folk inn i - og dommere han mener er motstandere, ut av - rettsvesenet. Overdommer Anthony Gubbay og hans familie ble utsatt for trusler for at han skulle førtidspensjonere seg, og det ble påstått i media at han omsider skrev til presidenten og sa at han ville gå av. Noe slikt brev nekter Gubbay å ha skrevet. Men Mugabe har utpekt fire nye og vennligsinnede dommere til en av de høyere domstolene i landet. Forholdet mellom domstolene og regjeringen er meget spent akkurat nå.

Familien trakkasert. Heller ikke den frie pressen slipper unna.

”

Regimet i Zimbabwe minner om Mellom-Amerikas forhen-værende militærdiktaturer.

Mercedes Sayagues, utvist journalist.

Trykkpressen til avisen Daily News ble rammet av en bombe i januar, og nylig ble to utenlandske journalister kastet ut av landet. Den ene, BBCs Joseph Winter, reiste etter at hans kone og barn var blitt angrepet og trakassert.

- Zanu PF og Mugabe isolerer Zimbabwe så det internasjonale samfunnet ikke skal vite hva som skjer her, sier MDC-leder Morgan Tsvangirai.

Minner om Mellom-Amerika. - Regimet i Zimbabwe minner om Mellom-Amerikas forhen-værende militærdiktaturer, sier den andre utkastede journalisten, Mercedes Sayagues fra Uruguay.

- Mugabe-regjeringen prøver å bli kvitt folk de tror sympatiserer med opposisjonen og erstatte dem med regjeringsstro mennesker. Det gjelder både i media og i rettsvesenet, sa Joseph Winter da han kom tilbake til England.

Truer befolkningen. Til og med folk flest har nå fått klar beskjed om hva de kan si og mene. Innenriksminister John Nkomo sa på tv nylig at hvis landets innbyggere rakker ned på regjeringen, vil passene bli tatt fra dem.

Mugabe involverte Zimbabwe i krigen i Den Demokratiske Republikken Kongo, noe som både har kostet penger, menneskeliv og har økt inflasjonen i Zimbabwe dramatisk. Nabolandene, med Sør-Afrika i spissen, er dypt bekymret over utviklingen i landet. Det samme er giverland i den vestlige verden. Sverige, som har presidentskapet i EU, har gått i spissen for å isolere Zimbabwe, noe som i praksis vil bety at bistanden til landet stopper opp.

Wilson Johwa er redaktør i The Zimbabwe Mirror. Han er en del av det internasjonale nettverket til Sørvis Presse & Informasjon.

Den uruguayanskfødte journalisten Mercedes Sayagues ser på at hennes ni år gamle datter Esmeralda tar farvel med hushjelpen Christina Chinake på flyplassen i Harare 22. februar i år.

FOTO: SCANPIX/REUTERS

Verdens største giverland varslers bistandskutt

• TOR AKSEL BOLLE

JAPAN Den japanske regjeringen varsler om at det trolig vil komme betydelige kutt i japansk bistand i årene som kommer. Japan har de siste årene vært verdens største giverland og den samlede japanske bistanden var i fjor på om lag 85 milliarder kroner. Shuzuka Kamei, en av topplederne i det styrende Liberaldemokratiske partiet, uttalte imidlertid nylig at en tredve prosents reduksjon av det japanske bistandsbudsjettet er påkrevet. Dette er, ifølge Kamei, nødvendig fordi Japan sliter med dårlig økonomi og fordi bistanden ikke blir satt pris på av de landene som mottar den.

- Kameis uttalelser reflekterer at bistand er blitt et kontroversielt tema i japansk politikk i større grad enn tidligere. De siste meningsmålingene viser en klart voksende motstand mot utviklingshjelp i opinioenen. Samtidig er bistand også blitt et stridstema i partipolitikken og innenfor byråkratiet, sier Professor Dennis Yasutomo som er ekspert på japansk bistandspolitikk.

Signalene fra den japanske regjeringen resulterte i at Kofi Annan henvendte seg til den statsminister Yoshiro Mori og ba om at Japan må opprettholde sitt omfattende bistandsengasjement. Kofi Annans anmodning i tillegg til andre inter-

”

En tredve prosents reduksjon av det japanske bistandsbudsjettet er påkrevet.

Shuzuka Kamei, en av topplederne i det styrende Liberaldemokratiske partiet.

nasjonale reaksjoner på de foreslåtte kuttene er trolig årsaken til at det for 2001 budsjetteres med en reduksjon på bare 3 prosent. Den japanske regjeringen har videre lovet at kuttene ikke vil ramme bistand som Japan allerede har forpliktet seg til.

Professor Yasutomo mener det er sannsynlig at det japanske bistandsbudsjettet vil bli redusert i årene som kommer, men tror ikke kuttene blir så store som Kameis uttalelser kan tyde på. - Bistand er på mange måter det mest effektive utenrikspolitiske verktøyet den japanske regjeringen har. Det er det forståelse for både blant politikere og vanlige folk og vil antageligvis

forhindre at kuttene blir altfor store.

Land i Asia mottar i dag rundt 70 prosent av den japanske bistanden og forventes å merke det tydeligst når japanerne snører igjen pengesekken. Trolig vil særlig Kina bli rammet. «Midtens rike» har siden 1979 mottatt nærmere to hundre milliarder kroner fra Japan. Kritikken av den omfattende bistanden til Kina har vært voksende i Japan og det pekes på økt konkurransen fra kinesiske firmaer og kinesernes militære opprustningen som hovedgrunner til at hjelpen til nabolandet bør reduseres kraftig.

Den relative fattigdom

AV LIZZIE NYIRENDA, MALAWI

Fattigdom er et relativt begrep. Selv bor jeg i et fattig land, og tjener like mye i måneden som en norsk datakonsulent sannsynligvis tjener i timen. Men jeg har aldri følt meg fattig - inntil jeg flyttet fra kontinentet til den «rike» del av verden, for noen måneder.

Min månedslønn som journalist er omregnet i norske kroner et fire-sifret beløp - så vidt. Jeg leier mitt eget lille hus med to soverom og en liten hage. Jeg har en hushjelp som lager mat, vasker tøy og arbeider i hagen rundt huset, der jeg dyrker tomater, bananer og mais. Jeg har ikke råd til bil, men betaler en sum tilsvarende en norsk krone for en tur inn til sentrum i en tettpakket minibuss. I bussen treffer jeg hyggelige mennesker som forteller historier og kommenterer små og store ting som har skjedd i løpet av det siste døgnet.

I lunsjpausen går jeg ut og spiser en hamburger og drikker en cola sammen med venner og kolleger. På kvelden har jeg ofte huset fullt av gjester. Vi prater ser på fjernsyn eller hører på musikk. Jeg spanderer øl og brus på gjestene, uten å tenke så mye på hva det koster. På søndag går jeg i kirken, og etterpå besøker jeg familie og venner. Da tar jeg ofte på meg nye fine klær, som vennene mine gir meg komplimenter for.

Dette gode livet krever en kraftig budsjettering. Først legger jeg tilside penger til husleie og strøm, så til mat og transport. Kjøper jeg nye klær eller sko må jeg spare, for ikke å snakke om hvis jeg skal ut og reise. Det hender jeg låner penger av venner, men det er også mange som skylder meg penger. Jeg vet også at jeg kan gå til mine nærmeste i familien hvis jeg virkelig er i knipe. På samme måte som de kan komme til meg. Jeg strekker meg langt for å

Afrikansk frustrasjon kan komme av urealistiske forventninger om kvalitetene i et moderne vestlig samfunn, skriver journalisten Lizzie Nyirenda (til venstre på bildet). FOTO: SØRVIS

hjelpe andre, men de vet også hvor grensene mine går. Inntil nylig.

Jeg har nemlig vært på noen måneders studieopphold i Europa. Egentlig hadde jeg ikke råd, men jeg reiste likevel. Alle vennene mine mistenker at jeg er rik nå etter å ha besøkt det forgjettete Europa. Sannheten er at jeg har aldri vært så fattig. Jeg har heller aldri følt meg så fattig, så på bunnen, så lett å utnytte og så ute av stand til å kontrollere mitt eget liv som da jeg bodde i et av verdens rikeste land.

Det er et sjokk å oppleve at det koster 15 kroner for en billett på undergrunnen eller 11 kroner på bussen, 300 kroner for en pose nødvendige matvarer i butikken og 3000 kroner i måneden for min andel av en liten leilighet som burde ha vært renovert for lenge siden.

Ofta var jeg helt blakk, og jeg spiste i perioder lite og dårlig. I mitt nabolag var det stort sett andre afrikanere som kjempet den samme kampen for å holde utgiftene fra livet. Det er ingen å låne penger av, bare folk som i sin nød vil lure noen kroner fra deg. Jeg forsøkte å budsjettere, men regnestykkene gikk aldri opp. Jeg hadde ekstrajobber, men ble utnyttet med hardt arbeid og usle timelønner. Likevel fortsatte jeg i alle de merkelige jobbene, fordi jeg måtte ha pengene. Jeg jobbet så mye at jeg nesten ikke hadde tid til å følge studiene jeg hadde meldt meg på. Jeg var alltid sliten, alltid på farten til ett eller annet og jeg sovnet av utmattelse i selskap med de få vennene jeg hadde. Var dette drømmen om Europa? Er det dette livet ressurssterke afrikanere flytter til?

Vi vil alle bli rikere, men rikdom kan kanskje ha sin pris i form av et hardere og mindre vennlig samfunn.

sett fra sør

I spalten **Sett fra Sør** vil du møte korrespondenter fra afrikanske land.

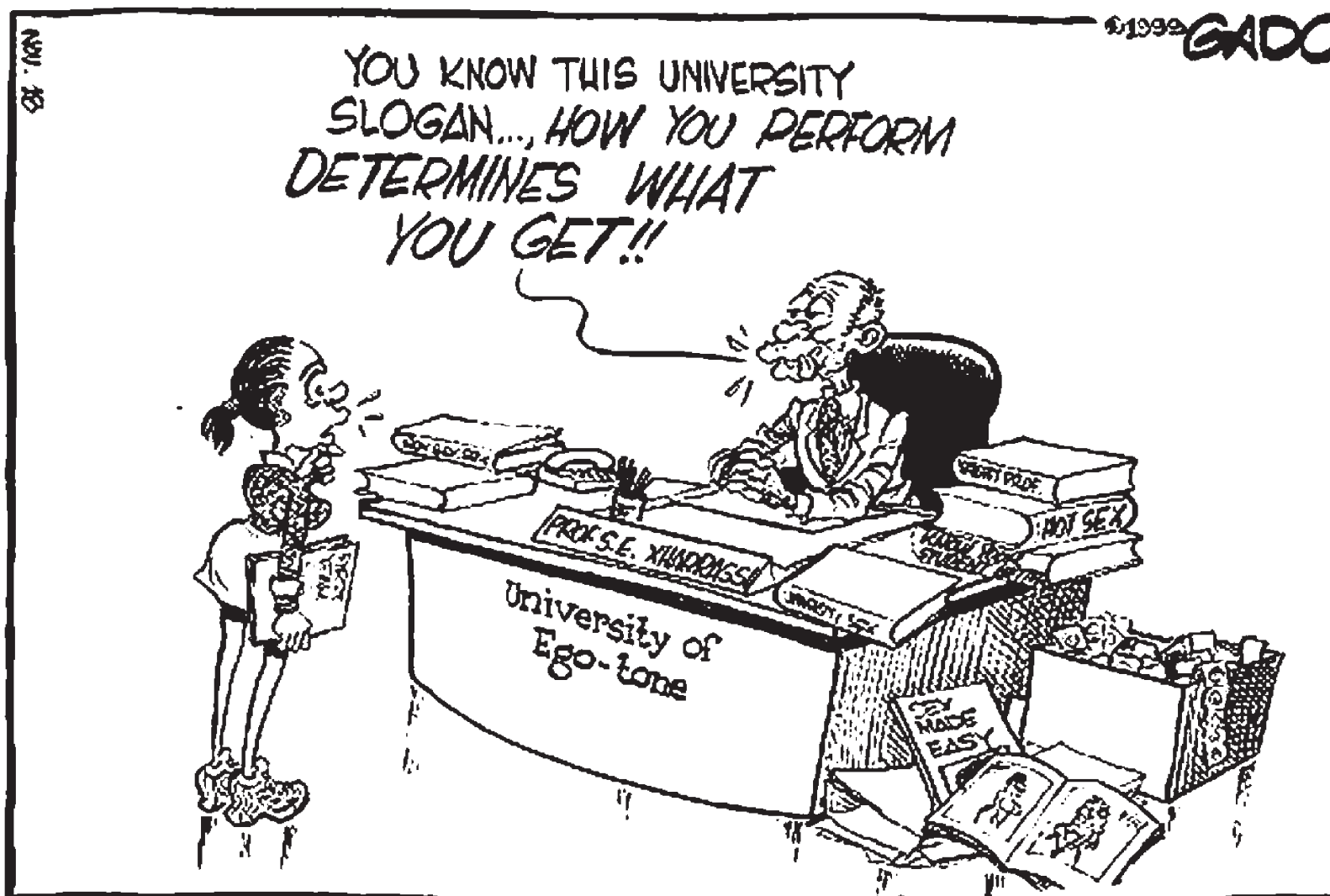

Lizzie Nyirenda er frilansjournalist i Blantyre, Malawi. Hun er en del av det internasjonale journalistnettverket til Sørvis Presse & Informasjon.

Mitt opphold i Europa ga meg et nytt syn på fattigdommen, og det fikk meg også til å spørre hvilken vei Afrika utvikler seg. Vi vil alle bli rikere, men rikdommen kan kanskje ha sin pris i form av et hardere og mindre vennlig samfunn der det er mer lønnsomt å utnytte hverandre enn å friste hverandre? Noe av den samme hensynsløse hardheten som jeg opplevde i Europa har jeg også sett i Johannesburg, kanskje det mest europeiserte og privatkapitalistiske Afrika kan vise fram i dag.

Nå er jeg tilbake i hjemlandet mitt, og gleder meg over å komme tilbake til livet jeg egentlig savnet hver eneste dag jeg bodde i utlandet. Varmen, vennligheten, familie og venner. Afrika er mitt kontinent og Malawi er mitt land. Det er her jeg vil arbeide og bo. Min far fortalte meg en gang, av egen erfaring, at det var et slitsomt liv for afrikanere i Europa. Jeg trodde ham ikke, og måtte gjøre mine egne erfaringer. En tid vil komme da mine egne barn vil ønske å reise ut. Da vil jeg fortelle dem det samme som min far fortalte meg. Men de vil sikkert reise allikevel.

Gados verden

Tanzanianeren Godfrey Mwampembwa, bedre kjent som «Gado», er en av Afrikas mest profilerte karikaturtegnere. Han tegner blant annet for den uavhengige kenyanske avisen Daily Nation.

Fra byråkrater til kaospiloter

AV KNUT HARALD ULLAND,
ATLAS-ALLIANSEN

DEBATT

HÅKON SPIGSETH har et tankevekkende innlegg i Bistandsaktuelt nr. 1/2001 – han mener at den norske bistanden bærer preg av mangel på innsikt i sosiokulturelle forhold. En konsekvens er at sosiokulturelle forhold ikke tas tilstrekkelig hensyn til i utviklingsplanleggingen. I mine øyne treffer Spigseth spikeren på hodet.

Jeg mener at norske bistandsaktører har prøvd å kompensere for denne manglende innsikt ved å utvikle unødige sinnrike rutiner, systemer, planer, mål, indikatorer og rapporter. Kort sagt har hovedtyngden av norske bistandsaktører utviklet en styringstenking og praksis som er alt for rigid i forhold til den usikre virkeligheten vi arbeider i og med i fattige land.

NORADs nye strategi mot år 2005, inneholder minst tre elementer som representerer en utfordring for de inngrodde arbeidsmåter. For det første betyr økt vektlegging av konteksten at man i større grad må skreddersy tiltak og arbeidsmåter. Både offentlige og frivillige organisasjoners styringsstrukturer må dermed bli mer fleksible. For det andre innebærer mottakeransvaret at styringen i stor grad må overføres til partnerna i samarbeidslandet. For det tredje vil det mer helhetlige programfokuset føre til at styringssystemene i større grad må dimensjoneres på rammer og ikke på detaljer. I mine øyne er det nødvendig med et tydelig oppgjør med de gamle arbeidsmåtene i kjølvannet av NORADs nye strategi. En forutsetning for læring og utvikling av bedre styringsverktøy er felles aksept og forståelse av svakhetene ved det gamle.

I REALITETEN ble grunnen revet vekk under dagens styringsideologi samtidig med Berlinmurens fall. På et grunnleggende nivå henger dette sammen med frihetens (kapitalismens) seier over tryggheten (kommunismen). I støvet etter murens fall har det utfoldet seg en revolusjon i måten å styre og arbeide på – innenfor både offentlig og privat sektor i den vestlige verden.

Årsakene til at troen på kirurgisk styring har festet seg i sentralnervesystemet til aktører innenfor bistandsbransjen i Norge kan oppsummeres i tre korte punkter. For det første er det få eller ingen bransjer i Norge som må håndtere større grad av dynamikk og uforutsigbarhet innenfor sine arbeidsområder. For å opparbeide (tilsynelatende) kontroll i omgivelser preget av kaos er det utviklet rigide styringsverktøy.

For det andre er det åpenbart at den norske stats sterke satsing på målstyring og virksomhetsplanlegging på slutten av åtti- og begynnelsen av nittitallet støttet opp under denne utviklingen. En tredje og like viktig utløsende faktor er kravene til dokumentasjon av resultater. For å kunne dokumentere tilfredsstillende bruk av bistandsmidler er det utviklet sinnrike indikator- og rapportsystemer. Problemet med mye av dette har jo vist seg at de fleste indikatorsystemer har forblitt rene seminarøvelser. «Resultatet blir vestlig planlegging, men deretter handlingslammelse» for å sitere Spigseth.

MANGE NORSKE FRIVILLIGE ORGANISASJONER har vært i forkant i utviklingen av dagens styringspraksis

– blant disse finnes det en del ren dyrkede NORAD-kopier. Erling Egegen, underdirektør for avdeling for sivilt samfunn i NORAD kommenterte dette på følgende måte i NORADs seminar om sivilt samfunn den 15. januar 2001: «vi ser jo at frivillige organisasjoner ofte har vært enda ivrigere i bruken av NORADs verktøy Logical Framework Analysis (LFA) enn det NORAD selv har vært.» Bjørn Hersoug utformer en presis kritikk av dette verktøyet i artikkelen «Logical Framework Analysis in an Illogical World» i fagbladet Forum for Development Studies. Er dette et verktøy som i kjølvannet av et oppgjør med den gamle styringsideologi bør kastes på historiens skraphaug?

PARADOKSET i alt dette er at bistandsbransjen har et enormt potensial i forhold til å utvikle nye og mer innovative arbeidsmåter. Vi har opparbeidet mange tiårs erfaringer fra arbeid i sammenhenger som preges av usikkerhet, kaos og kriser. Erfaringer fra dette arbeidet kunne lagt grunnlaget for å være i forkant her hjemme. Slik har det ikke blitt. Tvert i mot ser vi at strømmen av ideer for nye måter å arbeide på kommer fra næringslivet, ledere, lærere og andre eksterne fagmiljøer. Sakte beveger vi oss i samme retning. Hva er så nytenking innenfor styring av bistandsarbeidet?

Bruce Britton fra det engelske konsultentselskapet INTRAC har utarbeidet et konsept som han kaller den lærende NGO. Grunntanken er å fremme et helhetlig konsept for kontinuerlig læring og utvikling i bistandsorganisasjoner, for på den måten å gjøre de til dyktigere samarbeidspartnere og endringsagenter. Alan Fowler, kjent bistandskonsulent-, foredragsholder- og forfatter, har bevisst sluttet å bruke ordet prosjekt – og lansert begrepet intervensjoner. Med dette forstås at bi-

debatt

Debattinnlegget tar opp elementer som har vært nevnt i innleggene «Vår sosiokulturelle uvitenhet» av Håkon Spigseth i Bistandsaktuelt 1/2001 og Tove Strands innlegg «Besværlige selvfolgelighet» i nr. 9/2000.

Norske bistandsaktører har kompensert for manglende sosiokulturell innsikt ved å utvikle unødige sinnrike rutiner, systemer, planer, osv.

Bistandsbransjen har et enormt potensial i forhold til å utvikle nye og mer innovative arbeidsmåter, mener artikkelforfatteren.

FOTO: PER KR. LUNDEN

standsorganisasjoner ikke kan planlegge og styre seg fram til en bestemt sosiokulturell utvikling men må lære å intervensere og navigere i en kaotisk virkelighet. Kort sagt må vi omforme oss fra byråkrater til kaospiloter.

NORAD arbeider i disse dager med utformingen av et nytt forvaltningsregime. Mitt håp er at den nye styringstenkingen i større grad er tilpasset den virkelighet vi arbeider i og med. Min oppfordring til NORAD er at det nye utvikles i tett samhandling med frivillige organisasjoner, internasjonal spisskompetanse

og representanter fra den sosiokulturelle virkeligheten vi er engasjert i – våre samarbeidspartnere i de fattige land.

Knut Harald Ulland er fungerende daglig leder i Atlas-alliansen – NORADs samarbeidspartner på bistand til funksjonshemmede og pasienter. Han har tidligere arbeidet i tre år for Kirkens Nødhjelp i Oslo og i to år for Flyktingerådet i Mosambik.

FLYKTINGERÅDET

Flyktingerådet er en privat, frivillig og humanitær organisasjon som har spesialisert seg på å yte nødhjelp og beskyttelse til flyktinger og internt fordrevne. Organisasjonen har rundt 55 ansatte ved hovedkontoret i Oslo, og ca. 500 medarbeidere ved prosjekter i Afrika, Asia, Latin-Amerika og Europa. En svært viktig ressurs er beredskapsstyrkene på om lag 600 kvinner og menn som kan rykke ut med hjelp i flyktingkatastrofer på 72 timers varsel.

Flyktingerådet søker to jurister til våre rettshjelpskontorer i Pristina/Prishtina og Pec/Peja som

Project Coordinator (Head of Office) Kosovo, Den Føderale Republikken Jugoslavia

På oppdrag fra UNHCR driver Flyktingerådet et rettshjelpsprosjekt («Civil Rights Project») i Kosovo. Det er etablert 7 rettshjelpskontorer som hvert ledes av en «Head of Office». Kontorene tar imot henvendelser fra både majoritets- og minoritetsgrupper om saker relatert til eiendom, dokumentasjon, pensjon, sosialhjelp og arbeid. Kontorene er bemannet med lokale juridiske rådgivere/assistenter.

Ansvar og arbeidsoppgaver:

- Faglig og administrativ ledelse av feltkontor, inkl. personalansvar for lokalt personell
- Initiere og sikre opplæring av kontorets stab
- Kontakt og koordinering med UNHCR, OSSE, UNMIK og andre internasjonale og lokale organisasjoner
- Ukentlig og månedlig rapportering som bl.a. inkluderer analyse av sivilrettslige spørsmål
- I samarbeid med prosjektleder utvikle en strategi for å redusere internasjonal prosjektledelse for overføring av ansvar til lokalt ansatte

Kvalifikasjoner:

- Juridisk embetseksamen
- Økonomisk og administrativ kunnskap
- Erfaring fra prosjektledelse
- Kunnskap om menneskerettigheter
- Internasjonal erfaring, gjerne fra Balkan
- Gode engelskkunnskaper, muntlig og skriftlig
- Gode samarbeidsevner og evne til å delegere og engasjere

Kontraktperiode: Ett år med mulighet for forlengelse (forutsatt finansiering)
Tiltredelse: Snarest
Kosovo er en «non-family duty-station».

Lønn: Ltr. 39 – 43 etter Statens Regulativ samt risiko-, ulempe og utenlandstillegg

For flere opplysninger om stillingene, ta kontakt med personalsjef Hanne Hansen eller utenlandssjef Oddhild Günther, alle på telefon 23 10 98 00. Søknad, merket 3/U 01, vedlagt CV på engelsk, sendes: Flyktingerådet, Postboks 6758 St. Olavs plass, 0130 Oslo, eller pr. e-post til helen.remborg@nrc.no innen **22. mars 2001**.

Mer informasjon om Flyktingerådet finner du på www.nrc.no

Sosiokultur og bistand

AV TOVE STRAND, NORAD

DEBATT

MANGE bistandsarbeidere vil nikke gjenkjennende til Håkon Spigseths virkelighetsbeskrivelse i siste Bistandsaktuelt, der han blant annet beskriver mange afrikaneres forhold til tid og tidsfrister. Men det er bare en del av virkeligheten han beskriver.

Det finnes mange andre afrikanske virkeligheter. Arbeidsomme og travle jordbruksfolk på landsbygda. Nomadefolk. Urfolk. Bykulturer – både i storbyer og landsbyer. Byråkratier med folk i dress og slips. Noen ganger beveger man seg mellom ulike sosiokulturelle grupper og situasjoner til ulike tider av døgnet. Byråkrat eller politiker om dagen – medlem av tradisjonelt stammesamfunn med dets samværsformer og beslutningsmekanismer om kvelden. Poenget mitt er at det er stort mangfold.

At vi er ulike og nærmer oss virkeligheten på forskjellige vis, gjør verden til et mye mer spennende sted å være, enn hvis alle var helt like. Likevel kan vi ikke romantisere sosiokulturelle forhold på en slik måte at vi bruker det som en forklaring på – og unnskyldning for – at millioner av afrikanere lever i fattigdom. Det som kan oppleves som økotisk og flott av oss som har en økonomisk og sosial trygghet å vende tilbake til, har ofte fornedrende konsekvenser for dem som må leve med resultatene og mangel på framtidshåp.

NORAD STØTTER bestrebelsene på å ivareta kulturelt mangfold, tradisjoner og kunstuttrykk i Afrika. Samtidig støtter vi de kreftene som ønsker endring. De som ønsker økonomisk og sosial vekst, demokratisering og rettferdig fordeling. Internasjonal tilstedeværelse og bistand, er en inngripen. Vi har helt klart valgt

side med de som arbeider for samfunnsendring. Vi er invitert til nettopp det. Ikke bare av myndigheter, men også av organisasjonsliv og næringsliv.

Dette betyr ikke at vi skal trykke våre verdier, våre måter å gjøre tingene på, eller våre prioriteringer ned over hodene på afrikanerne. Snarere tvert i mot. Respekt for afrikanernes – og andre bistandsmottakeres – rett og plikt til å bestemme og skape sin egen framtid, har lenge vært det aller viktigste prinsippet i norsk langsiktig bistand. Vi er sikkert ikke alltid like flinke til å etterleve det. Både fordi vi blir utålmodige etter å se resultater, men også fordi vi er nødt til å ha kontroll med hvordan norske skattebetalers penger forvaltes.

DET ER IKKE RIKTIG, når Spigseth skriver at «sosiokulturelle forhold og deres betydning for utvikling blir ignorert i utviklingsplanlegging». I likhet med miljøkonsekvenser og økonomisk bærekraft, er sosiokulturelle forhold blant de obligatoriske sjekkpunktene i den relativt omfattende prosedyren som ethvert tiltak må gjennom før vi kan utbetale penger.

Å bli overrasket eller indignert over at Afrika sliter med store problemer, på tross av at Norge har gitt god bistand i årevis, er å tillegge bistanden generelt, og den norske spesielt, altfor stor betydning. Vi er der for å bidra til en utvikling landene selv velger. Men vi kan ikke utvikle Afrika. Det må afrikanerne ta ansvar for selv.

Noen land har klart det, som Botswana og Namibia. I andre land går utviklingen i feil retning. På grunn av dårlig styresett, aids og krig. Jeg er redd det kommer til å ta

debatt

Vi har helt klart valgt side med de som arbeider for samfunnsendring. Vi er invitert til nettopp det.

Det er ikke riktig, når Spigseth skriver at «sosiokulturelle forhold og deres betydning for utvikling blir ignorert i utviklingsplanlegging».

lang tid, kanskje flere generasjoner, før trenden snur og velstand vil prege den jevne afrikaners hverdag.

For at våre bidrag skal være mest mulig effektive, må vi hele tiden være på leting etter bedre måter å gjøre tingene på. Vi må bli flinkere til å innse at langsiktig bistand må ha et langsiktig perspektiv. Samfunnsendring er en langsiktig prosess. Det er dessverre langt mellom de kjappe løsningene som kan gi langsiktige virkninger.

VI SKAL BRUKE MER krefter på å analysere situasjonen vi skal bidra inn i og hvordan vi kan bidra. Hva er motpartens egentlige prioriteringer? Hva gjør myndighetene, organisasjonslivet og andre givere? Hvilke partnere i det sivile samfunnet har reell folkelig forankring? Hva gjør oss spesielt godt egnet til å satse norske ressurser akkurat her? Hvordan kan vi bidra til vekst og unngå framtidig avhengighet av enda mer bistand? Vil det at vi bruker ressurser på én sektor ha skadevirkninger på en annen? Mange spørsmål skal stilles og besvares.

Derfor har NORAD omorganisert staben, jobbet fram nye arbeidsverktøy og lagt om arbeidsmetodene. Fordi vi ser at verden er i endring og at vi må møte utfordringene på nye måter. Å skaffe mer kunnskap om den virkeligheten vi skal bruke ressursene på, er blant de viktigste grunnene til omstillingen av NORAD.

Tove Strand er direktør i NORAD – Direktoratet for utviklings-samarbeid.

FLYKTNINGERÅDET

The Norwegian Refugee Council is a private, non-governmental, voluntary and humanitarian organisation, specialised in assisting and advocating the rights of refugees and internally displaced persons. The organisation has ca 55 employees at the headquarters in Oslo, and approximately 500 co-workers in projects in Africa, Asia, Latin America and Europe. An important resource is our Stand-By Force, composed of approximately 600 men and women who can with 72 hours notice, be at hand wherever a refugee catastrophe arises.

The Norwegian Refugee Council seeks:

Resident Representative, Geneva

The Norwegian Refugee Council, NRC, with Headquarters in Oslo has programmes (shelter, distribution, education and legal aid) and country offices in twelve countries in Asia, Europe, Africa and Latin America. In 1994 a Liaison Office was established in Geneva. The Geneva Liaison Office assists Headquarters and country operations as required. The Global IDP Project, which provides international information and advocacy on internally displaced persons, is run by the Geneva office.

Main tasks for the NRC representative in Geneva:

- Facilitate NRC's co-operation with UN agencies and international NGOs in Geneva
- Undertake advocacy work on refugees and internally displaced persons according to NRC priorities
- Represent the NRC in international human rights and humanitarian forums
- Follow up, analyse and keep the NRC headquarters and country offices updated on essential international debates and actions on refugees and IDPs
- Contribute to the development of NRC's policy and strategies on refugee and IDP work.
- Manage the office, administratively and financially, and report on its activities to NRC headquarters.

Qualifications required:

- University degree in relevant field and broad international experience with refugee and/or IDP assistance and advocacy.
- Solid management skills and experience.
- Strong written and oral communications- and interpersonal skills.
- Very good ability to collaborate and work in a multicultural environment. Relevant field and project management experience. Demonstrated understanding of the UN system, human rights and refugee law.
- Ability to take initiatives and work independently.
- Excellent knowledge of English. Good French and Norwegian (or other Scandinavian language) are required. Any other language is an asset.

Salary will be determined according to NRC's general directions and commencement is as soon as possible.

For further details please contact Secretary General Steinar Sørli, Head of International Operations Oddhild Günther, or Head of Strategy and Development Skjoldvor Fjeldvær, all at tel.: +47 23 10 98 00.

Please send the application, CV and testimonials to Norwegian Refugee Council, Postbox 6758 St. Olavs plass, N-0130 Oslo, Norway. Mark the envelope: 2/U 01. Closing date: **Friday March 23, 2001.**

For further information on the Norwegian Refugee Council, visit our website: <http://www.nrc.no>

notiser

Støtte til bedre vannforvaltning

NORAD har bevilget 15 millioner kroner til et to-årig program for samarbeid med Angola om forvaltning av vannressurser. Hensikten er å styrke kompetansen og det institusjonelle rammeverket i det angolanske Direktoratet for vannspørsmål.

Prosjektet omfatter en rekke delprosjekter: Blant annet kapasitetsbygging og opplæring, engelskopplæring, teknisk videreutdanning av eksisterende personell og rekruttering av kvalifisert personell.

Et nytt lovverk om vannressurser er forventet vedtatt i løpet av 2001, og programmet sikter mot å bidra til utvikling av forskriftsverk og forvaltningsmodeller til denne loven.

Støtte til bedre statistikk

NORAD har bevilget inntil 25 millioner kroner til det angolanske nasjonale statistikkbyrået INE, fordelt over tre år. Hovedmålet med tiltaket er å styrke INEs kapasitet til å identifisere behov, produsere statistikk og gjøre denne tilgjengelig for brukere innen offentlig administrasjon, næringsliv, frivillige organisasjoner og andre interesserte.

I tillegg ønsker man blant annet å bedre kvalifikasjonene til instituttets ansatte og bedre kjennskapen til instituttets statistiske informasjon hos offentlige beslutningstakere, offentlige institusjoner, private næringsliv, frivillige organisasjoner og befolkningen generelt. Statistisk sentralbyrå har gjort en vurdering av behovene i Angola samarbeid med sin angolanske motpart.

Støtte til Sund Kommune

Sund Kommune har i lengre tid hatt samarbeid med miljøer i Sørøst-Europa. Nå har kommunen fått støtte til en fotoutstilling og konsert via NORADs nye program for mellomfolkelig samarbeid med Sørøst-Europa. Støtten er på 200 000 kroner.

Kritikk av Afrikas overgrepstildeckere

Menneskerettighetsorganisasjonen Human Rights Watch kommer med flengende kritikk av den økende tendensen til å opprette statsstøttede menneskerettighets- og sannhetskommisjoner i Afrika, skriver den britiske avisen Guardian Weekly.

Organisasjonen mener at mange av disse simpelthen blir benyttet for å skjule overgrep fra noen av verdens mest undertrykkende regimer. I en 400 siders rapport som ble utgitt i forrige uke kritiserte også gruppen vestlige myndigheter og FN for å finansiere – og dermed bidra til uberettiget legitimitet til – slike kommisjoner.

Verdsbanken og rettar for dei fattige

AV STEIN TERJE VIKAN, FIAN-NORGE

VERDSBANKEN

I Bistandsaktuelt 10/2000 skisserer rådgjevar i NORAD, Bodil Maal, opp Verdsbanken sin nye fattigdomsstudie, World Development Report 2000 (WDR), og diskuterer konsekvensar denne har for kampen mot fattigdom verda over. Som tidlegare rapportar frå Verdsbanken, meiner Maal også denne vil få stor innverknad på både multilateral og bilateral bistand. Mange av konklusjonane i rapporten er nokså nye tankar frå Verdsbanken si side, i alle fall uttrykt i eit så viktig dokument som WDR.

Likevel er ikkje kunnskapen om at fattigdomen har fleire dimensjonar særleg ny i seg sjølv. Det nye og viktige er vel at det vert uttrykt i Verdsbanken sin offisielle rapport. Samstundes er grunnlagsstudien for rapporten, «Voices of the Poor», eit viktig signal frå Verdsbanken, i det han legg vekt på å få fram korleis dei fattige sjølve opplever fattigdomen og at strategiar for fattigdomsreduksjon må ta utgangspunkt i fattige sine egne opplevingar. Dette medfører ein individualisering av fattigdomen. Dermed vert aggregerte mål slik som bruttonasjonalprodukt per innbyggjar mindre viktig, medan fordeling og enkeltmenneske sine kår vert viktigare mål på fattigdom. Dette ser ein igjen i rapporten sine tre nøkkelomgrep, «Opportunity», «Empowerment» og «Security». Men sjølv om Verdsbanken strekar under at mønsteret og kvaliteten på den økonomiske veksten er sentral, er det framleis økonomiske vekst som står i høsetet.

Fattige menneske er ofte det same som marginaliserte menneske. Det er menneske som av ulike årsaker ikkje får ta del i økonomiske, politiske, sosiale eller kulturelle prosessar som er viktige for å sikra seg eit levebrød. Marginaliseringa

kan skje på mange måtar. Det kan vera småprodusentar som på ulike måtar mistar marknaden sin i kamp mot større produsentar, arbeidrarar som må akseptera løner som ikkje kan brødfø ein familie, etniske eller sosiale grupper som ikkje får ta del i samfunnet på lik linje med andre eller menneske som vert fråteken levebrødet sitt gjennom politiske eller andre handlingar frå styresmakter, bedrifter eller enkeltpersonar.

Ofta kan denne marginaliseringa sjåast på som eit menneskerettsbrot. Dei fleste land i verda har ratifisert Konvensjonen om økonomiske, sosiale og kulturelle menneskerettar. Denne konvensjonen slår fast at alle menneske har rett til ein tilstrekkeleg levestandard, noko som inkluderer rett til helse og mat. Staten har plikt til å nytta alle tilgjengelege ressursar for i aukande grad å innfri alle folk sin rett til ein tilstrekkeleg levestandard, altså å vera fri frå fattigdom.

Diverre legg ikkje Verdsbanken eit menneskerettsleg syn til grunn for si nye forståing av fattigdom og kamp mot fattigdom. Ein skulle tru at den individualiseringa av fattigdomen som rapporten fører med seg, at ein er oppteken av enkeltlagnader og sjølvopplevd fattigdom, også ville føra med seg ei understreking av kvar ein skild sine rettar i samsvar med FN sine menneskerettskonvensjonar. Dette er ein av dei viktigaste ankepunktene ved rapporten.

Den siste «Human Development Report» frå UNDP set fokus på nettopp menneskerettane sin plass i utviklingsarbeidet. Rapporten slår fast at å sikra menneskerettane til alle er ein heilt sentral del av kampen mot fattigdom. Utan

kronikk

Verdsbanken sin manglande vilje til å ta på seg menneskerettslege plikter kjem til syne i eit av dei nye prestisjeprosjekta, marknadsbasert jordreform».

Bodil Maal sin kronikk «Fattigdom sett med Bankens nye briller» finn du på www.bistandsaktuelt.com under utgave 10/2000.

ein viktigare status for dei økonomiske, sosiale og kulturelle rettane vil inkludering av marginaliserte menneske i samfunnet si utvikling vera umogleg.

Av både Verdsbanken og andre vert det ofte hevda at å arbeide med økonomiske og sosiale menneskerettar er det same som å arbeide med økonomisk og sosial utvikling. Og det gjer jo Verdsbanken heile tida, gjennom finansiering av ulike prosjekt og gjennom støtte til strukturtilpassing. Men sjølv om det er mange likskapar mellom økonomisk og sosial utvikling og økonomiske og sosiale menneskerettar, kan ein ikkje setja likskapsteikn mellom dei.

For det første er det forskjell på å setja seg mål og å innføre juridiske krav og plikter. Også menneskerettar kan sjåast på som mål som må innfriast, men mange menneskerettsbrot i dag går ut på at statar ikkje respekterer menneskerettar eller vernar mot overgrep frå tredjepart. Vidare skal krava vera mogleg å gjennomføra - gjennom lov, med klare kriterium, slik at brot kan verta retta på.

Til sist, menneskerettar skal ikkje berre vera oppfylt, men sikrast gjennom sosiale ordningar. Rettar som er oppfylte i dag skal ikkje kunne takast bort i morgon. Dette set fokus på dei ansvarlege - statar og i aukande grad internasjonale organ - sine handlingar i forhold til å følgja sine plikter.

Verdsbanken har ingen referanse til menneskerettar i sitt mandat, sjølv om eigarane av Banken har menneskerettsplikter. Dette er eit paradoks. Banken har då også ved fleire høve vorte kritisert for menneskerettslege konsekvensar i samband med både enkeltprosjekt og strukturtilpassingsprogram. Ein årsak til at det er viktig å sjå Verdsbanken sine aktivitetar i eit

menneskerettsleg lys, er at det er dei delane av folkesetnaden som allereie er utsett for brot på økonomiske og sosiale rettar som i mange høve har tene minst på prosjekta til Verdsbanken. Dette har til dømes gjeldt lokalbefolkning som har måtte flytta for å gje plass til damanlegg eller andre store utviklingsprosjekt.

Problemet med Verdsbanken sin manglande vilje til å ta på seg menneskerettslege plikter kjem til syne i eit av dei nye prestisjeprosjekta dei siste åra, «marknadsbasert jordreform». Jordreform blir av menneskerettsorganisasjonar sett på som eit dokumentert veligna middel for å sikra menneske retten til mat. Omfordeling av jord og reform av jordbrukssystemet er ein viktig måte å setja mange fattige på landsbygda i stand til å brødfø seg sjølve. Konvensjonen om økonomiske, sosiale og kulturelle menneskerettar nemner eksplisitt jordreform som eit tiltak statar er forplikt til å vurdere for å sikra alle retten til mat. Også Verdsbanken har innsett at omfordeling av jord er viktig. Likevel meiner Verdsbanken at jordreform basert på ekspropriasjon av jord ikkje har vore særleg vellukka. Verdsbanken si løysing er «marknadsbasert jordreform». Gjennom prosjekt i spesielt Brasil, men også i andre land som Sør-Afrika, satsar Banken på å tilby lån på gode vilkår til dei jordlause bøndene, slik at desse kan kjøpa jorda dei treng av storbøndene. Målet er å skapa ein marknad for jord, der både kjøpar og seljar skal tene på dette.

Det kan vera både positive og negative sider ved dette. Den viktigaste negative sida i denne samanhengen er at Verdsbanken gjennom dette prosjektet ikkje sikrar retten til mat til dei som vert taparane i dette systemet. Det er ikkje sikkert at det vert nok tilbod av jord for alle som har behov for det, og sikringsnett for dei som ikkje klarar lånevilkåra er hogst usikkert. Det kan hevdast at denne tilnærminga til jordreform undergrev staten sine plikter når det gjeld å innfri retten til mat. Hadde Verdsbanken vore bunden av menneskerettskonvensjonane hadde han måtta ta andre omsyn i sin utarbeiding av ein strategi for jordreform.

Den manglande vektlegginga på økonomiske og sosiale menneskerettar er ein alvorleg mangel ved Verdsbanken sin nye fattigdomsrapport. Gjennom den omfattande studien «Voices of the Poor» går Verdsbanken langt i å individualisere og menneskeleggja fattigdom, men tek ikkje steget fullt ut og gjev dei fattige rettar. Dersom denne rapporten har like stor innverknad på utviklingspolitikk som tidlegare rapportar, så får ein håpa at institusjonar som NORAD kan ta sine menneskerettslege plikter meir på alvor og i aukande grad inkludera økonomiske og sosiale menneskerettar i sitt arbeid.

Stein Terje Vikan er styreleiar i FIAN-Norge, norsk avdeling av ein internasjonal menneskerettsorganisasjon som arbeider med økonomiske, sosiale og kulturelle menneskerettar. Organisasjonen sitt fokus er spesielt retta mot retten til mat.

Verdsbanken sin nye fattigdomsstudie legg sterk vekt på individuell oppleving av fattigdom. Likevel legg ikkje Banken menneskerettane til grunn for sine strategiar for fattigdomsreduksjon. Dette er ein viktig veikskap ved studien, meiner artikkelforfattaren.

ILLUSTRASJONSFOTO: INGER HELDAL

Agitatorer går på nett

AV SYLVIA JUUKO, UGANDA

INTERNETT

Internett har blitt en viktig plattform i Ugandas hektiske presidentvalgkamp. Fra fengselsceller i Arusha, Tanzania lager tiltalte i Rwanda-tribunalet sine egne hjemmesider. Internett er i ferd med å slå igjennom som et politisk medium i Afrika både på hjemmebane og overfor en internasjonal opinion.

Typisk for tradisjonelle mediebedrifter er at de er fysisk synlige, og dermed sårbar. Sendelinjer for radio og fjernsyn kan kuttes og stenges av, redaksjonslokaler kan raides og trykkerier kan sprenges i lufta.

De som publiserer på Internett har helt andre muligheter til å gjemme seg unna og lure kontrollerende myndigheter. Ved hjelp av en bærbar pc, et modem og en mobiltelefon kan tekst, bilder og design lastes over til servere i USA eller Europa. Dette gir unike muligheter til mangfold og uavhengighet. Målgruppene for Internett-publiseringsen er like gjerne den internasjonale opinion og utflyttede afrikanere som den hjemlige befolkningen.

Men selv om publiseringsmulighetene bedres ligger fortsatt hovedutfordringen å sørge for at den informasjonen som formidles er sannferdig, balansert og basert på profesjonelle journalistiske kriterier. Internett, med sin lave terskel for publisering, ligger også åpen for ekstremister og ideologiske korsfarere. For ikke å snakke om ressurssterke myndighetspersoner som kan formidle et velsminket og problemfritt virkelighetsoppfatning. La oss se på to eksempler fra februar i år, som illustrerer Internett-utviklingen i det østlige Afrika.

Uganda har hatt sin første valgkamp der informasjon på Internett har spilt en rolle i påvirkning av velgerne. Riktignok er Internett foreløpig et medium for de relativt få i Uganda, men de private nettkafeene fylles opp av politisk interessert ungdom og informasjonen fra nettet skrives ut og distribueres som nyhetsbrev på papir. I den nylig avsluttede valgkampen i Uganda har ingen av toppkandida-

kommentar

tene turt å la være å satse på en omfattende Internett-presentasjon.

Den som dro i gang web-kampanjen var presidentkandidaten Aggrey Awori. Etter å ha samlet penger under en seks måneders turne i USA, var han ikke sein om å legge en stor del av valgkampmidlene i Internett-presentasjon. Awori var uten tvil inspirert av presidentvalget i USA der kandidatene Bush og Gore satset enormt på oppdaterte Internett-sider i hele valgkampen.

Sylvia Juuko er journalist i avisen The Monitor i Uganda. Hun er en del av det internasjonale journalistnettverket til Sørvis Presse & Informasjon.

På sin hjemmeside www.awori2001.net har Aggrey Awori lagt ut fyldig informasjon om sine egne motiver for å delta i valget, samt detaljerte beskrivelser om egen karakter, tro og fortrefelighet som politiker. Direktør i firmaet Uganda Home Pages, Edward Baliddawa, forklarer at Awori både ville benytte hjemmesiden til å nå velgerne, men ikke minst overbevise sine økonomiske støttespillere om at han drev en moderne og aggressiv valgkamp. Awori var en kandidat de færreste regnet med i valgkampen, og han måtte derfor benytte nye metoder for å nå velgere i kampen mot sterkere opponenter. Ikke minst gjaldt dette den viktigste motkandidaten president Yoweri Museveni som har hatt støtte av Ugandas største avis samt Radio Uganda og Uganda Television.

Det viste seg etter hvert at Aggrey Awori, trass i sine fancy nettsider, kom i bakgrunnen i valgkampen i Uganda. Det er i alle fall et bevis på at satsingen på Internett ikke på noen måte kan kompensere for manglende politisk gjennomslagskraft og velgertekke.

Men cyber-krigen fortsatte mellom de to hovedkandidatene i valgkampen president Yoweri Museveni og opposenten Kiiza Besigye. Målgruppen har vært den urbane befolkningen i Uganda, i første rekke i hovedstaden Kampala. Her har over 80 prosent av befolkningen tilgang til Internett, enten på arbeidsplasser eller nettkafeer i nabolaget.

Kiiza Besigye lanserte sine hjem-

mesider www.besigye.com under et populært radioprogram, og hjemmesiden fikk med en gang mange besøk. Det varte ikke lenge før president Museveni bestemte seg for at også han måtte ha en egen hjemmeside på www.museveni.co.ug.

Hjemmesidene til Kiiza Besigye illustrerer at han har liten tilgang til de offisielle medier i landet. Han må bruke mye plass til å spre informasjon. Han må også framstå som en seriøs og troverdig person og det gjenspeiles i hjemmesidens design og bruk av bilder. Dette står i kontrast til Yoweri Museveni som har vært ved makten i Uganda siden 1986. Han har for lengst bevist at han kan styre landet og hans politiske standpunkter er kjente for de fleste. Han benytter derfor hjemmesiden til å framstå med sitt blide smil og vinnende vesen for å løse opp det offisielle preget.

Et annet eksempel på Internettets makt i Afrika fikk vi nylig demonstrert under FNs krigsforbryttertribunal for Rwanda i Arusha, Tanzania. Tribunalet har som formål å dømme hovedmennene bak massakrene i 1994, som kostet nær 800 000 livet. Fra 5. februar begynte rettssakene mot tre journalister som anses som hovedpersoner i mediekampanjen som hadde som mål å oppildne til drap på tutsibefolkningen. Enkelte av mediene publiserte lister over fiender som burde drepes.

To av de tiltalte journalistene, Hassan Ngeze og Jean-Bosco Barayagwiza, hadde begge publisert hjemmesider på Internett. Sidene ble åpenbart oppdatert fra FN-fengselset i Arusha og det ble blant annet vist fotografier tatt inne i fengselet. Etter å ha gjennomført cellene fatt politiet et modem, men oppdateringen av hjemmesidene fortsatte.

Dette illustrerer hvilke muligheter Internett gir for den som virkelig vil ha ut sensurert informasjon for en hel verden. Eksempelet fra Arusha viser også at det er svært vanskelig å stoppe publiseringen, som ofte foretas via dataservertre i andre land.

hvem? hvor?
hva i all verden?

FOTO: SCANPIX/AP / MUCHTAR ZAKARIA

- Hvem er dette?
- Hva heter den kjente mosambikiske redaktøren og systemkritikeren som ble myrdet 22. november i fjor?
- I hvilken tidligere Sovjetrepublik oppnådde kommunistene nylig valgseier?
- Hva het lederen for det hemmelige politiet under det tidligere Milosevic-regimet, som nylig ble arrestert?
- Hvilket afrikansk land herjes nå av storflom?
- Hva er en fes?
- Hvilke farger har det malisiske flagget?
- Når ble Kasakhstan selvstendig?
- Hvilke stater i Afrika kommer inn under betegnelsen Maghreb-landene?
- Hva heter opprørsbevegelsen som i dag kontrollerer størsteparten av Sierra Leone?
- Hvilket østafrikansk land har nylig avholdt valg?
- Hva heter hovedstaden i Tanzania?
- Hva heter generalsekretæren i Redd Barna?
- Hvilke to grupper er i konflikt på Borneo i Indonesia?
- Hvor tung kan en afrikansk hannelefant bli?
- Hvilket fjell betyr «Det onde ånds fjell»?
- Hvilke to land ligger på øya Hispaniola?
- Hvor kommer forfatteren Nadine Gordimer fra?
- Hva er det offisielle språket i Nicaragua?
- Hvem er den nye presidenten i Kongo?

Svarene finner du på side 23.

Spørrekonkurransen er laget av **Tone Linn Sørensen.**

Lanserer håndbok om rettigheter og bistand

Må man tenke på menneskerettigheter når det bygges en vei? – Ja, mener NORADs menneskerettighetsrådgiver Haakon Gram-Johannessen.

• CAMILLA SOLHEIM

Håndboken, som setter søkelys på hvordan man kan integrere menneskerettigheter i bistandsprogrammene, er nå ferdig. Boken er et resultat av økt vektlegging av feltet i NORADs strategi og Stortingsmelding nummer 21. Her sies det at menneskerettighetene – slik de er slått fast i internasjonale konvensjoner – skal utgjøre spillereglene i enhver utviklingsprosess.

NORAD har de siste åtte-ti årene intensivert arbeidet for å styrke menneskerettigheter, men tidligere var det størst fokus på spesifikke tiltak, som for eksempel støtte til ombudsordninger samt styrking av politi og rettsvesen.

Dreining. – Siden slutten av 1990-tallet har det vært en dreining mot rettighetsbasering av utviklingsarbeid

det som sådan. Vi ønsker større fokus på hvordan man planlegger og gjennomfører for eksempel energi- og infrastrukturprogrammer i overensstemmelse med anerkjente men-

neskerettigheter, sier Gram-Johannessen.

– Organisasjonsfrihet, informasjonstilgang og ytringsfrihet er selve grunnlaget for å skape folkelig deltakelse. Dette er problemstillinger som fort blir glemt når det er snakk om for eksempel vei- eller brobygging.

Det ligger en fare i at menneskerettighetsvurderinger blir «nok en faktor» man er pålagt å ta hensyn til, sier Gram-Johannessen.

Han er opptatt av at slike ikke skal presses på noen, men at det på sikt, gjennom å øke kompetansen på feltet, blir en naturlig og framtrekkende del av NORADs arbeid.

Nyttig. Håndboken sendes i disse dager ut til aktuelle brukere med tilbud om opplæring. Målgruppen er primært NORADs personale og ambassadene, men Gram-Johannessen mener det er viktig at den deles med statlige myndigheter og partnerne i samarbeidslandene for at de skal kunne ta del i tenkningen. NORAD-rådgiveren mener at også frivillige organisasjoner i Norge vil kunne ha nytte av manualen.

Menneskerettighetsrådgiver Haakon Gram-Johannessen.

FOTO: CAMILLA SOLHEIM

Prøv en
annonse eller ilegg i

**bistands-
aktuelt**

Tlf. 22 24 20 40

Førstesekretær

Det er ledig stilling som førstesekretær (midl.) ved Avdeling for kommunikasjon og samfunnskontakt (AKS). Avdelingen har ansvaret for interninformasjon og generell ekstern kommunikasjon med det norske samfunnet. Avdelingen har også faglig rådgivningsansvar i forhold til mediastøtten. Avdelingen har om lag 20 medarbeidere.

Stillingen er plassert på avdelingsdirektørens forværelse. Stillingen omfatter generelle kontoradministrative og kontortekniske oppgaver som dokumentbehandling, besvare interne og eksterne henvendelser, koordinering, informasjonsformidling, kopiering m.m.

I tillegg vil en del av stillingens oppgave være knyttet til Bistandsaktuelt's redaksjon.

Søkere må ha relevant utdanning og/eller erfaring fra tilsvarende arbeid. Det kreves gode IT-kunnskaper, minimum Word og Excel, samt engelskkunnskaper på nivå tilsvarende videregående skole. Den som tilsettes må kunne arbeide selvstendig, være nøyaktig, ha evne til å organisere arbeidet og kunne yte god service. Videre kreves gode samarbeidsevner og fleksibel teamholdning.

Tilsetningen vil være midlertidig for 1 år, med mulighet for fast tilsetting.

Stillingen er plassert i stillingskode 1063, lønnsramme 10, ltr. 17-30.

For nærmere opplysninger om stillingen, kontakt førstesekretær Ørjan Østvik ved personalseksjonen (tlf. 22 24 23 62) eller underdirektør Tone Bratteli ved Avdeling for kommunikasjon og samfunnskontakt (tlf. 22 24 20 42).

Søknad, merket "AKS 01/19", sendes Direktoratet for Utviklingssamarbeid, Avdeling for kommunikasjon og samfunnskontakt, PB 8034 Dep., 0030 OSLO innen 15. mars 2001.

2 Saksbehandlere ved Økonomiseksjonen/administrativ avdeling

Økonomiseksjonen arbeider med økonomistyringen i NORAD. Dette omfatter oppgaver som; budsjett, virksomhetsplanlegging, koordinering, økonomisk oppfølging og rapportering. Seksjonen har systemansvar for ØKOSYS; NORADS nye tiltaksforvaltnings- og økonomisystem. Seksjonen jobber også med videreutvikling av verktøy for planlegging, økonomistyring og resultatvurdering, samt utarbeiding og presentasjon av den samlede norske bistandsstatistikk.

Stilling nr. 1 (ADM 01/03): Stillingen er tenkt besatt av en person som kan dekke hele kontorets ansvarsområde, men hovedområdet vil være innen virksomhets- og budsjettstyring.

Søkere bør ha økonomisk utdanning, fortrinnsvis av høyere grad, og god kjennskap til de mest brukte dataprogrammer relatert til denne type jobb. Relevant erfaring, fortrinnsvis fra offentlig virksomhet, personlig egnethet og gode engelskkunnskaper vektlegges.

Stillingen er midlertidig med varighet 2 år, men med mulighet for forlengelse.

Stilling nr. 2 (ADM 01/04): Stillingen er tillagt arbeidsoppgaver i tilknytning til statistikkutarbeidelse, herunder rapportering til OECD/DAC i Paris. Arbeidet innebærer nært samarbeid med NORADs øvrige avdelinger, med Utenriksdepartementet og til dels med OECD.

Søkere bør ha erfaring med databasebehandling og statistikkutarbeidelse, fortrinnsvis ha høyere utdanning og ha evne til å arbeide selvstendig. Relevant erfaring, helst fra offentlig virksomhet, personlig egnethet og gode engelskkunnskaper vektlegges.

Stillingen er midlertidig med varighet til juni 2002, med mulighet for forlengelse.

Stillingene er plassert i stillingskode 1067 (førstekonsulent), lønnsstrinn 32-47 avhengig av kvalifikasjoner. Tiltredelse snarest.

Nærmere opplysninger om stillingene kan rettes til underdirektør Idar Johansen tlf. 22 24 22 82, eller underdirektør Rolf Sørum tlf. 22 24 22 53.

Søknad merkes med "ADM 01/03" eller "ADM 01/04" og sendes Personal- og administrasjonsavdelingen, Pb. 8034 Dep., 0030 Oslo, innen 15. mars 2001.

Førstekonsulent (vikariat) i Personalseksjonen

Det er ledig stilling som førstekonsulent i Personalseksjonen. Seksjonen har en rådgivningsfunksjon når det gjelder rekruttering til hjemmeadministrasjonen og til integrerte ambassader, og har ansvaret for at rekrutteringsprosessene blir gjennomført på en effektiv måte i samsvarende med gjeldende regler og prosedyrer.

Arbeidsområdet vil i hovedsak være knyttet til rekruttering. Sentrale oppgaver vil være utforming av stillingskunnngjøringer, deltakelse ved intervjuer, innhenting av referanser og utarbeidelse av innstillinger til Tilsetningsrådet. Stillingen kan bli tillagt andre arbeidsoppgaver innenfor personalseksjonens ansvarsområde.

Den som tilsettes bør ha høyere utdanning, helst innenfor fagområdet personal- og organisasjonsutvikling. Videre er det ønskelig med erfaring fra personalarbeid, fortrinnsvis rekruttering. For stillingen kreves gode samarbeidsevner, nøyaktighet og evne til å arbeide selvstendig. God muntlig og skriftlig fremstillingsevne vil også bli tillagt vekt.

Stillingen er et vikariat foreløpig for 2 år. Det er ønskelig med tiltredelse snarest mulig.

Stillingen er plassert i stillingskode 1067, ltr. 35-42.

Nærmere opplysninger om stillingen fås ved henvendelse til underdirektør Anne Britt Thoresen tlf. 22 24 23 03 eller førstekonsulent Ørjan Østvik, tlf. 22 24 23 62.

Søknad, merket "ADM 01/01", sendes NORAD, Personalseksjonen, postboks 8034 Dep. 0030 Oslo, innen 15. mars 2001.

RÅDGIVER (midlertidig tilsetting – 2 år) i FAGAVDELINGEN

Stillingen inngår i faggruppen "styresett, sivilt samfunn og makroøkonomi". Til stillingen ligger hovedansvar for fagområdene menneskerettigheter, demokrati, rettsstat og likestilling.

Arbeidet omfatter rådgivning på tiltaksnivå, utredningsoppgaver og innspill i forhold til strategisk innretning av bistanden på de aktuelle feltene. Deltakelse i nasjonale og internasjonale nettverk og konferanser samt noe kurs og foredragsvirksomhet vil være andre aktuelle arbeidsoppgaver. En del reisevirksomhet må påregnes.

Søkere må ha høyere utdanning, fortrinnsvis innen samfunnsfaglig eller juridisk retning.

Det kreves omfattende arbeidserfaring fra fagfeltene. Bistandserfaring er en fordel. Evne til å arbeide i team samt å se eget fagfelt i en større sammenheng står sentralt, likeledes faglig selvstendighet, evne til å ta initiativ og til tydelig å kommunisere faglig innhold.

God skriftlig og muntlig fremstillingsevne på norsk og engelsk vektlegges. Likeledes personlig egnethet, spesielt evne til samarbeid og tverrfaglig kommunikasjon.

Stillingen er plassert i stillingskode 1277 rådgiver, lønnsstrinn 42 – 50 avhengig av kvalifikasjoner. Tiltredelse snarest.

Nærmere opplysninger om stillingen kan rettes til rådgiver Haakon Gram-Johannessen tlf. 22 24 47 20 eller gruppeleder Mette Masst, tlf. 22 24 20 77.

Søknad merket "FAG 01/16" sendes NORAD, Fagavdelingen, Postboks 8034 Dep. 0030 Oslo innen 15. mars 2001.

Førstekonsulent (midl.) ved Utenriktjenestens kompetansesenter

Utenriktjenestens kompetansesenter (UKS) har ansvar for opplæringstiltak i Utenriksdepartementet og Direktoratet for utviklingssamarbeid, herunder aspirantopplæringen og opplæring vedrørende utviklingssamarbeid.

Arbeidsoppgavene vil omfatte utvikling og gjennomføring av opplæringstilbud i samarbeid med relevante enheter i NORAD og Utenriksdepartementet, ambassader samt eksterne fagmiljøer.

Søkere bør ha relevant høyere utdanning, helst innen pedagogikk eller andre samfunnsfag og erfaring fra opplæringsvirksomhet. Det er nødvendig med god kommunikasjonsevne, noe administrativ erfaring og meget gode språkkunnskaper, særlig i engelsk. IKT-kunnskaper og internasjonal erfaring vil bli tillagt vekt.

Stillingen vil bli lønnet som førstekonsulent kode 1067 i lønnsstrinn 32 – 45 avhengig av kvalifikasjoner. Stillingen besettes foreløpig fram til 1. august 2002. Tiltredelse er ønsket så snart som mulig.

Nærmere opplysninger ved rektor Fridtjov Thorkildsen tlf. 22 24 31 14 eller underdirektør Cathrine Martens, tlf. 22 24 30 39.

Søknad (vedlagt oppdatert CV) merket "ADM01/08" sendes Direktoratet for utviklingssamarbeid, Personalseksjonen, Postboks 8034 Dep. 0030 Oslo innen 15. mars 2001.

RÅDGIVER (IKT i utviklingssamarbeidet)

Stillingen er plassert i Utredningsenheten. Enheten bistår NORADs direktør med å initiere og drive fram utrednings- og strategiarbeid. Enheten har også ansvar for å koordinere analyser/evalueringer av resultatene av NORADs arbeid på land og regionnivå. Videre skal enheten bidra til effektivisering av utviklingssamarbeidet gjennom økt bruk av informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT).

Til enheten søkes en rådgiver med ansvar for å utvikle bruk av IKT i samarbeidet med utviklingslandene. Oppgavene vil blant annet være knyttet til vurderinger av hvordan samarbeidsprogrammene Norge støtter kan effektiviseres gjennom bruk av IKT. Hvordan samarbeidslandene kan nyttiggjøre seg egne ressurser og bistandsressurser mer effektivt gjennom bruk av ny teknologi vil stå sentralt. Rådgiveren vil få ansvar for både utviklingsoppgaver og rådgivning ovenfor andre avdelinger og ambassadene. Vedkommende vil også kunne bli tillagt andre oppgaver innenfor enhetens ansvarsområde.

Vi søker en person med høyere utdanning (gjærne innen samfunnsfag/økonomi) med kompetanse på IKT og hvordan tilrettelegge for nye brukere. Erfaring fra og interesse for å arbeide med IT og samfunnsutvikling vil tillegges vekt. Kunnskap om og arbeidserfaring fra internasjonalt arbeid/utviklingssamarbeid vil også bli tillagt vekt. God skriftlig og muntlig formuleringssevne på norsk og engelsk, samt evne til å kommunisere med eksterne miljøer er en forutsetning. Samarbeidsevner, analytisk evne og initiativ vil tillegges stor betydning.

Det er ønskelig med snarlig tiltredelse.

Stillingen er plassert i stillingskode 1277, lønnsstrinn 42-52 avhengig av kvalifikasjoner.

Nærmere opplysninger ved Utredningsleder Thorbjørn Gaustadsæther, Tlf. 22 24 20 89

Søknad merket "UE 01/18" sendes Direktoratet for utviklingssamarbeid, Utredningsenheten, PB 8034 Dep., 0030 OSLO innen 15. mars 2001.

– Verdens matproduksjon i fare

Verdens matproduksjon er i fare på grunn av jordbruksmetoder som har utarmet jordsmonnet, tørket ut grunnvann, forurenset vannområder, samt forårsaket tap av dyre- og plantearter.

Det framgår av en ny rapport som i går ble lansert i Washington av Verdensbanken og tre anerkjente forskningsinstitusjoner innen jordbruks- og miljøforskning.

Utarming av jorda har redusert

avlingene i jordbruket dramatisk, noe som sannsynligvis kan få alvorlige konsekvenser for fattige, tettbefolkede områder. Samtidig forventes det 1,5 milliarder flere mennesker på kloden i løpet av de neste 20 årene.

– Vi må finne måter å øke matproduksjonen på for å holde tritt med befolkningsveksten i utviklingsland. Det handler ikke bare om mer mat, men også om å redusere

fattigdom, siden 70 prosent av de fattige menneskene vi snakker om på en eller annen måte er avhengige av jordbruket, sier Ian Johnson, styreformann i Consultative Group on International Agricultural Research og visepresident i Verdensbanken.

Neste
bistandsaktuelt
utkommer ca. 6. april

nytt om navn? Har du skiftet jobb? Kontakt redaksjonens Nytt om navn-medarbeider på e-post: paal@sorvis.no eller på telefon 37 14 98 95.

Kristin Barstad begynte 2. januar som førsteteknisk konsulent i avdeling for menneskerettigheter, humanitær bistand og demokrati, seksjon for humanitær bistand og annen prosjektvirksomhet i Utenriksdepartementet.

Johan Christopher Vibe spesialrådgiver, er utnevnt til ambassaderåd ved ambassaden i Havanna, med tiltredelse fra det tidspunkt Utenriksdepartementet bestemmer.

Fridtjov Thorkildsen, rektor ved Utenriksstjenestens kompetansesenter (UKS), ble 2. mars i statsråd utnevnt til ambassaderåd ved ambassaden i Kairo, med tiltredelse fra det tidspunkt Utenriksdepartementet bestemmer.

Bente Bingen, underdirektør, er utnevnt til ministerråd ved ambassaden i New Delhi, India, med tiltredelse fra det tidspunkt Utenriksdepartementet bestemmer.

Ulf Sverre Henstad Christiansen, generalkonsul, er utnevnt til sendemann i Abu Dhabi, med rang som ambassadør, med tiltredelse fra det tidspunkt Utenriksdepartementet bestemmer.

riksdepartementet bestemmer.

Stein Undheim, rådgiver utnevnes til ambassaderåd ved ambassaden i Bagdad, med tiltredelse fra det tidspunkt Utenriksdepartementet bestemmer.

Rolf Olaf Berg, ambassadør i Guatemala ble i statsråd 12. januar i tillegg utnevnt til sendemann i Belmopan (Belize), San Salvador (El Salvador) og Tegucigalpa (Honduras), med rang som ambassadør.

Vebjørn Dysvik, annen ambassadesekretær ambassaden i Guatemala, har tiltrådt som første ambassadesekretær ved ambassaden i Stockholm fra 15. januar.

Rådgiver **John Petter Opdahl** er utnevnt til underdirektør i avdeling for menneskerettigheter, humanitær bistand og demokrati, seksjon for menneskerettigheter og demokrati i UD.

Gunn Jorid Roseth, konsulent, har tiltrådt i bilateral avdeling, Asia-seksjonen i UD fra 8. januar

Svein O. Sæther, ambassadør ved am-

bassaden i Tel Aviv, er utnevnt til ekspedisjonssjef i avdeling for menneskerettigheter, humanitær bistand og demokrati i UD fra 5. mars i år.

Jan Eriksen har tiltrådt som annen ambassadesekretær ved ambassaden i Maputo

Mona Brøtther avdelingsdirektør, har tiltrådt som ambassadør i Santiago fra 29. desember i fjor.

Kjell Harald Dalen regionalrådgiver, er utnevnt til ambassadør i Nairobi og tiltro den 15. januar i år.

Susan Eckey rådgiver, er utnevnt til byråsjef i utviklingsministerens sekretariat. Hun tiltrådte 4. desember i fjor.

Jens Otterbech ambassadør ved ambassaden i Hanoi, har fratrudd utenriksstjenesten med alderspensjon fra 1. desember i fjor.

Aud Marit Wiig ministerråd ved ambassaden i Pretoria, er utnevnt til avdelingsdirektør i bilateral avdeling, Afrika-seksjonen.

Åse Seim er utnevnt til ambassaderåd ved ambassaden i Kathmandu for en periode på 2 år fra 12. desember i fjor.

Ett navn var dessverre falt ut i presentasjonen av ledere i NORAD etter direktoratets omorganisering i Bistandsaktuelt nr. 1/2001: **Rolf Erik Sørum** er underdirektør på personal- og administrasjonsavdelingen.

Haakon Gram-Johannessen skifter jobb fra og med den 12. mars i år. Han går fra stillingen som MR/demokrati-rådgiver i NORADs fagavdeling til første ambassadesekretær ved FN-delegasjonen i Geneve.

Aina Bergstrøm har tiltrådt som stedlig representant for Redd Barna i Uganda. Hun er utdannet samfunnsvitner og økonom. Bergstrøm har lang erfaring fra bistandsarbeid blant annet i NORAD og har tidligere arbeidet for NORAD i Botswana og SIDA i Kenya.

Kirsten Carelius Svendsen vikarierer for daglig leder i Namibiaforeningen – Hallvard Holøyen - fra 22. januar til 30. juni 2001. Svendsen arbeidet tidligere som prosjektkoordinator ved Foringens kontor i Windhoek. Hun kommer til å være i Namibia et par måneder av sin kontrakttid også denne gangen.

Christine Weima Lager (27) er ansatt som internasjonal konsulent i Landsrå-

det for Norges barne- og ungdomsorganisasjonar (LNU) med hovedansvar for oppfølging av FN-institusjonene, europeisk og nordisk samarbeid, samt konflikthåndtering og fredsbyggende arbeid. Hun er utdannet M.Phil. Peace Studies fra Trinity College i Dublin, og har bakgrunn fra ForUM.

Thomas Johansen (28) er ansatt som internasjonal konsulent i Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjonar (LNU) med ansvar for Øst- og Sentraleuropa (særlig fokus på Balkan og på Baltikum og Nordvest-Russland) og Midt-Østen (dialogarbeid og kontaktskaping Israel-Palestina-Norge). Han har bakgrunn fra bl.a. SEMUT (UiTØ), Aksjon Slett U-landsgjelda, ForUM, Sosialistisk Ungdom, SV og Sosialistisk Opplysningsforbund.

Knut H. Hedlöv (42) er nyansatt i Utviklingsfondet som markedsansvarlig næringsliv. Han er siviløkonom og har bred erfaring fra salg- og markedsføring fra ulike bransjer. Blant annet fra reklamebransjen samt egen virksomhet innen relasjonsbyggende tiltak for bedrifter. Han er tidligere varamedlem i Utviklingsfondet's styre.

Rosalba Ortiz skal arbeide for Utviklingsfondet i seks måneder med oppfølging av organisasjoner og prosjekter i Latin-Amerika. Hun er ressursøkonom fra Costa Rica og har bodd i Norge i ett år.

Willy Østreng er tilbake som direktør ved Fridtjof Nansens institutt etter to års permisjon. Kåre Willoch har dermed avsluttet sitt to-årsengasjement i stillingen.

Adelaida Semesi, direktør ved Havforskningsinstituttet (Marine Science) ved Universitetet i Dar es Salaam døde 6. februar. Hun har blant annet hatt en sentral rolle i mangroveskogprosjektet i Tanzania som var støttet av NORAD. Hun var spesialist i marinbotanikk og mikrobiologi og hadde en rekke verv i Tanzania knyttet til miljøforvaltning og forskning. Hun jobbet en periode på Noragric fram til sist høst før hun returnerte til Tanzania.

Svar
hvem? hvor? hva i all verden?

1. Indonesias visepresident Megawati Sukarnoputri.
2. Carlos Cardoso.
3. Moldova.
4. Rade Markovic.
5. Mosambik.
6. Et hodeplagg, hovedsakelig for menn. Oppkalt etter byen Fès i Marokko.
7. Grønt, gult og rødt.
8. I 1990.
9. Maghreb-landene er en betegnelse for en gruppe stater i Nord-Afrika: Algerie, Marokko og Tunisia. Noen ganger er også Libya regnet med, og i politisk sammenheng blir også Mauretania tidvis inkludert.
10. Revolutionary United Front (RUF).
11. Uganda.
12. Dodoma.
13. Gro Brækken.
14. Dayakene og madureserne.
15. Hannen veier mellom 4500 og 5300 kg.
16. Kilimanjaro.
17. Øya, som tilhører De store Antiller, er delt mellom republikken Haiti i vest og Den dominikanske republikk i øst.
18. Sør-Afrika.
19. Spansk.
20. Joseph Kabila (sønn av den avdøde presidenten Laurent Kabila).

Alt riktig: Les spørsmålene før svarene – ikke omvendt!
15-18: Verden trenger deg.
10-14: Du kan se framtiden lyst i møte.
5-9: Ikke så verst.
1-4: Din interesse for globale spørsmål er kanskje av ny dato?
0: Utenriksdepartementets aspirantkurs er kanskje ikke det du burde søke på i år?

Rådgiver

(Midlertidig stilling – 2 år)

til Avdeling for sivilt samfunn og næringsutvikling

Avdelingen har faglig og forvaltningsmessig ansvar for samarbeid med norsk næringsliv. Dette inkluderer bl.a. støtteordninger i forbindelse med investeringer i og eksport til utviklingsland. Rådgiveren skal være ansvarlig for oppfølging av strategi og policyutvikling innen områdene privat sektor og næringslivssamarbeid. Stillingen skal ha en stabsfunksjon til avdelingsdirektør og være tillagt et koordineringsansvar vis a vis andre avdelinger og ambassadene innen nevnte områder. Søkere bør ha høyere utdanning, fortrinnsvis innen økonomi. Internasjonal erfaring, kjennskap til internasjonal finansiering og erfaring fra privat virksomhet er ønskelig. Det vil ved utvelgelsen bli lagt vekt på gode samarbeidsevner, selvstendighet, initiativ og god skriftlig og muntlig formuleringssevne. Gode engelskkunnskaper er en forutsetning. Tiltredelse snarest.

Lønnstrinn 42-52, avhengig av kvalifikasjoner.

Nærmere opplysninger ved avdelingsdirektør Else Berit Eikeland, tlf: 22 24 05 30 eller underdirektør Tore Selvig tlf: 22 24 05 49.

Søknad merket "ASN 01/21" sendes Direktoratet for utviklingssamarbeid, NORAD, Avdeling for sivilt samfunn og næringsliv, Postboks 8034 Dep., 0030 Oslo, innen 29. mars 2001.

FOTO: INGER A. HELDAL

FOTO: PER KR. LUNDEN

FOTO: INGER A. HELDAL

Litt mer enn krig og katastrofer...

Er du opptatt av 3. verdensspørsmål? Er du interessert i å lese om den økonomiske og politiske utvikling, om de mange små skritt for å unngå sultkatastrofer og krig, om vanlige mennesker som gjenvinner troen på fremtiden? Vil du gjerne følge med i de bistandspolitiske og bistandsfaglige debattene? Nå har du muligheten.

... **JA**, jeg vil ha et gratis-abonnement på Bistandsaktuelt.

Navn:.....

Adresse:

Postnr./sted:.....

SENDES TIL: **bistandsaktuelt**,

NORAD, boks 8034 Dep., 0030 Oslo.

Du kan også tegne abonnement direkte på www.bistandsaktuelt.com

Sanselig solidaritet

Hoftevrikk i Oslo til glede for havskilpadder i Mellom-Amerika

Diskolysene svirrer og rytmen dunker. Svette panner rynker seg i konsentrasjon. Her skal det læres salsa – for alle penga. Og penga – skal til El Salvador.

DANS OG BISTAND

• LARS CHRISTIE

Det er lite som minner om en innsamlingsaksjon hos Bryggeporten på Aker Brygge i Oslo en tirsdag kveld klokka 18. Ingen bøssebærere eller vaffelsgere så langt øyet kan se. Bare et helt vanlig utested med pulserende salsamusikk.

Men synet bedrar. Det er nemlig en innsamling. Salsakurset innerst på dansegulvet i Bryggeporten holdes til inntekt for Salsafondet, som støtter ideelle prosjekter i Latin-Amerika.

Ville gi noe tilbake. Alejandro Saldivar, var blant gründerne av salsatrenden i Oslo med sine salsakurs for syv år siden, lenge før folk visste at salsa var noe annet enn en eksotisk tacosaus. Sammen med fire andre startet han Salsafondet for 1 år siden. 2 sosionomer, en grafisk designer, en hovedfagsstudent og en universitetslærer – alle med det til felles at de hadde et sterkt engasjement for Latin-Amerika.

En av dem var Elisabet Dahl som er kveldens salsainstruktør:

– Vi var en liten gjeng som bestemte oss for å bruke salsadansen til å samle inn penger og gi noe tilbake for all den gleden vi har fått fra latinamerikansk kultur, sier Dahl.

Piffe opp festen? Sammen har de brukt mesteparten av fritiden sin det siste året på Salsafondets ideelle arbeid.

– Hver tirsdag og onsdag holder vi kurs på Bryggeporten, ellers er det mange foreninger og bedrifter som bestiller kurs, sier Elisabet Dahl.

Lider du av angst for å delta i ofentlig rytmefremvisning (les: dans) kan salsafondet overtales til å legge de pedagogiske forsettene på hylla. Du kan nemlig også leie et salsapar eller to til å piffe opp festen eller bedriftsmiddagen med oppvisningsdans.

Økologisk senter. På kysten av El Salvador er et økologisenter under bygging av den lokale organisasjonen CESTA. Senteret skal fungere som en idé- og kunnskapsformidler for kystbeboere og inviterer til opplæring og deltakelse i økologisk landbruk, vern av truede dyrearter (bl.a. havskilpadder) i tillegg til konkrete tiltak som latrinebygging. Det er til dette senteret pengene fra salsakursene i Oslo tar veien.

– Vi har gode kontakter gjennom tidligere solidaritetsarbeid som vi ønsker å benytte oss av. Vi valgte en organisasjon som heter CESTA, fordi den støtter lokale initiativ til økolo-

Aker Brygge er åstedet når danseglade osloborgere skal «danse inn» penger til havskilpadder og latriner i Mellom-Amerika.

FOTO: GØRIL TRONDSEN

gisk og effektiv ressursbruk, sier Elisabet Dahl.

Egotripp. «EN, to, TRE, fir, EN, to, TRE, fir..... nå danser vi salsa!». Utenfor er kuldegradene tosifret og det krever hardt arbeid å myke opp i dypfryste norske hofter. Salsaens myke panterbevegelser og påkrevde smidighet sitter langt inne. Men innsatsviljen er det ikke noe i veien med, det gjelder å følge med i tiden. Salsa er i ferd med å erobre Oslos dansegulv.

– Før kunne politikk og internasjonal solidaritet alene engasjere folk. Nå er egotrippen mye sterkere i fokus. Da er det genialt at noen greier å benytte den trenden og tappe den for penger til et godt formål, sier Bjørn Hansen, en av deltakerne på kurset.

Ikke bare salsa. – I Norge trekker man ofte salsadansen litt ut av sammenhengen, for salsa er ikke bare dans. I Latin-Amerika fungerer den også som en slags terapi, en avkobling fra en ofte politisk eller økonomisk spent tilværelse. Salsaen gir folk sjanse til å møtes på en annen måte og andre vilkår. Derfor er det viktig å få med seg litt mer enn bare salsatrinnene når vi underviser salsa, forteller Elisabet Dahl.

I løpet av et kurs, forteller salsafondet kursdeltakerne om CESTA, om prosjektet, og viser bilder fra Latin-Amerika.

– Vi har fått veldig mye positiv respons fra publikum og også andre instruktører som ønsker å være med. Vi håper også at andre instruktører kan knytte seg til Salsafondet,

slik at vi kan utvide tilbudet. For Latin-Amerika har nok av dansestiler å by på: combia, samba, cha-cha-cha, tango, merengue, osv., sier Elisabeth Dahl.

– En usedvanlig hyggelig måte å kombinere egotripp med penger til et godt formål, sier kursdeltaker Bjørn Hansen som tripper med instruktør Elisabeth Dahl.

FOTO: GØRIL TRONDSEN